

**DOBRÁ
VOĽBA**

Program politickej strany
DOBRÁ VOĽBA
2020

DOBRÁ VOĽBA

ŠTÁT, NA KTORÝ SA DÁ SPOĽAHNÚŤ

Program politickej strany
DOBRÁ VOĽBA
2020

Za predchádzajúcich tridsať rokov prešlo Slovensko búrlivým vývojom. Dnes patríme medzi úspešné štáty, slobodne cestujeme, vyrábame jedny z najlepších áut na svete a Slovensko patrí do jadra EÚ. Nie všetky šance však doterajšie politické reprezentácie premenili aj v spokojnosť občanov.

Veľkosť Slovenska je v ľuďoch. Náš úspech závisí od toho, ako sa k budúcnosti Slovenska postavíme, ako budeme reagovať na výzvy 21. storočia, ako využijeme naše silné stránky a aké miesto si zabezpečíme v svetovom hospodárstve. Dnes, možno viac než kedykoľvek predtým, potrebujeme zároveň zdôrazniť politiku hodnôt, riešení a najmä výsledkov. Potrebujeme fungujúci a bezpečný štát slúžiaci občanovi. Potrebujeme spravodlivé zdravotníctvo pre všetkých, nielen pre vyvolených. Zaslúženú dôstojnú starobu občanom, nie častokrát nedôstojné prežívanie. Zabezpečiť viac dostupných nájomných bytov, nie nájom, ktorý si mnohí nemôžu dovoliť. Lepší život a prácu v regiónoch, kvalitnejšie vzdelanie namiesto emigrácie za lepšou budúcnosťou v zahraničí. Potrebujeme férový štát, na ktorý sa dá spoľahnúť a na ktorý budeme právom hrdí. O tom je DOBRÁ VOĽBA.

Náš program predstavuje reálny plán pre rozvoj Slovenska v nasledujúcich desiatich rokoch. S týmto plánom a s odborným vedením vybudujeme hrdé a prosperujúce Slovensko.

Tomáš Drucker
Predseda strany

OBSAH

Predslov	5
Sedem veľkých úloh	7
1. Silná rodina	14
1.1 Dvestopäťdesiat miliónov Eur ročne do podpory nájomného bývania	15
1.2 Výhody pre rodičov: flexibilný rodičovský príspevok, nižšie dane, voľno pre mamu	16
1.3 Detský zákonník a ochrana dobrých rodinných vzťahov dieťaťa	17
1.4 Päťdesiat miliónov eur ročne pre jasle, škôlky a rodinné centrá	17
2. Spravodlivé zdravotníctvo pre všetkých	19
2.1 Verejné zdroje pre zdravotníctvo vo výške minimálne 6,5 percent HDP	21
2.2 Dostupné zdravotníctvo s výsledkami	22
2.3 Odmeňovanie zdravotných poisťovní a poskytovateľov za výsledky	24
2.4 Modernizácia a výstavba krajských nemocníc	24
2.5 Väčšia podpora vzdelávania lekárov a zdravotníkov	25
2.6 Prevencia odmenená nižšími odvodmi	26
2.7 Hlas pacientov	26
3. Dôstojný život seniorov a zraniteľných skupín	27
3.1 Strieborná ekonomika: aktivácia pracujúcich seniorov	28
3.2 Spravodlivé dôchodky	28
3.3 Jednotná zdravotná a sociálna dlhodobá starostlivosť	29
3.4 Zriadiť Fond odkázanosti	31
3.5 Lepšie podmienky pre pomáhajúce profesie	32
3.6 Integrácia vylúčených skupín – každý rok 10 komplexných riešení	33
4. Vzdelanie, veda, výskum a inovácie	35
4.1 Jedna verejnoprávna organizácia na financovanie výskumu	36
4.2 Kvalitné školstvo pre všetkých	37
4.3 Vyššie mzdy a lepšie podmienky pre učiteľov	38

4.4	Zameranie na výsledky	39
4.5	Šport je súčasťou dobrej výchovy a vzdelávania	40
4.6	Centrá excelentného výskumu	40
5.	Fungujúci a poctivý štát	42
5.1	Posilnenie zastúpenia regiónov a väčšia váha pre hlas voliča	43
5.2	Rozšírenie katalógu základných práv	44
5.3	Súdna moc	45
5.4	Prokuratúra SR	48
5.5	Moderná verejná správa	49
5.6	Skvalitnenie činnosti NRSR a osobitne legislatívneho procesu	51
5.7	Posilnenie postavenia Verejného ochrancu práv	51
5.8	Kvalitný policajný zbor, dobré ohodnotenie policajtov a kariérny postup	52
5.9	Hodnotenie štátnych zamestnancov podľa výsledkov	53
6.	Zdravé hospodárstvo v regiónoch	54
6.1	Špecializované priemyselné klastre	55
6.2	Zdravé verejné financie	56
6.3	Efektívne čerpanie európskych fondov	58
6.4	Strategická zmena smerovania pôdohospodárstva a vidieka	60
6.5	Moderná bezpečná energetika	65
6.6	Udržateľné životné prostredie	67
6.7	Jednotka v cestovnom ruchu	70
6.8	Spravodlivá hospodárska konkurencia	71
6.9	Ekologická dopravná infraštruktúra	72
7.	Moderná národná politika	73
7.1	Kultúra ako zdroj identity a kreativity	73
7.2	Kultúrne dedičstvo Slovenska	74
7.3	Menšinová politika	74
7.4	Zahraničné a európske vzťahy – kontinuita, stabilita a prosperita	76
7.5	Obrana a ochrana Slovenska	80

PREDSLOV

Za uplynulých tridsať rokov sme, my spoločne, niekoľkokrát urobili zásadné rozhodnutia o ďalšom smerovaní Slovenska. Parlamentné voľby 2020 na ne nadväzujú. Od ich výsledkov a výsledkov dosiahnutých počas ďalších štyroch rokov závisí, ako bude Slovensko prosperovať nasledujúce desaťročia. Morálne, ekonomicky, úrovňou života občanov.

Dvadsiate prvé storočie pred nás postavilo nové výzvy – demografické, ekonomické, sociálne a environmentálne. Potrebujeme vytvoriť predpoklady pre udržateľný hospodársky rozvoj, inkluzívny aj pre mladé generácie, využiť nové technológie a zlepšiť produktivitu lepším riadením a investovaním do vzdelania a inovácií. Musíme reagovať na demografickú krízu, vytvoriť lepšie podmienky pre mladé rodiny, rozvíjať striebornú ekonomiku, podporovať seniorov a zabezpečiť dostupnú a kvalitnú zdravotnú, ale aj dlhodobú starostlivosť tým, ktorí sú odkázaní na pomoc iných. Musíme reagovať na klimatické výzvy. Posilniť energetickú a hospodársku bezpečnosť a zároveň podstatne znížiť emisie skleníkových plynov, nájsť inovatívne riešenia pre odpadové hospodárstvo a dopravu, zabrániť vyschýnaniu a odlesňovaniu Slovenska, budovať prírode blízke protipovodňové opatrenia a zlepšiť potravinovú bezpečnosť.

Máme na to, aby sme urobili Slovensko silným. V každom regióne máme rozhladených a ambiciózných ľudí, máme zdroje, priemyselné aj kultúrne tradície, vieme tvrdo pracovať, máme všetky predpoklady, aby sme zdedené bohatstvo využili pre dobro našich občanov. Aby rodiny netrpeli emigráciou rodičov za prácou. Aby mladí videli kvalitu a svoju budúcnosť doma. Aby sme od útleho veku podporovali to, čo je nám prirodzené a pritom v dnešnom hospodárstve najviac žiadané – kreativitu, inovatívnosť, sebavedomie, vytrvalosť, či nebojnosť opustiť vychodené chodníky a hľadať nové výzvy a riešenia. Aby sa štát staral a podporoval svojich občanov v ich rozvoji.

Máme na to, aby sme sa venovali riešeniam. Politika strany DOBRÁ VOĽBA stojí na pevných hodnotách ako sú ľudskosť, odbornosť, vytrvalosť, spolupatričnosť, spolupráca, úcta, vzájomný rešpekt a uznanie. Naším úsilím je presadzovať správne riešenia podložené hodnotami, nie bojovať

proti osobám, či stranám. V tom sme na politickej scéne možno osamotení, ale veríme, že jedine kombinácia riešení a hodnôt posunie Slovensko dopredu a o tom budeme presviedčať občanov aj politických partnerov. Službu občanom považujeme za normu, od ktorej nemožno ustúpiť – to je naša politika normálnosti.

Tento program predstavuje reálny plán rozvoja Slovenska pre nasledujúcich desať rokov. Plán aktívneho a spravodlivého Slovenska, ktorý nesľubuje okamžité a jednoduché zmeny. Áno, zažívame nedostatky a zlyhania štátu a sme oprávnené frustrovaní zo sľubov. My však považujeme za normálne a správne sústrediť sa na riešenia, pevné odborné vedenie namiesto hádok, a na výsledky. Pritom netajíme, že to bude náročné.

V našom programe sme identifikovali sedem veľkých úloh, ktoré spoločne slúžia tomu najcennejšiemu – ľuďom. Naším deťom, aktívnej generácii, seniorom. Naším rodinám. Chceme masívne investovať do ľudí, lebo možnosť získať kvalitné vzdelanie, dobre platené pracovné miesto a začleniť sa do rozhodovania o svojej komunite sú kľúčové pre dôstojný život rovnako, ako pre udržateľný hospodársky rast. Dôstojné pracovné podmienky či solidaritu so zraniteľnými pritom považujeme za samozrejmosť.

Občania Slovenska majú právo byť optimisti. Vlastným úsilím sme dosiahli dôležité úspechy a patríme medzi najprosperujúcejšie štáty sveta, no nie všetci sú iba víťazi. Je tu aj množstvo ľudí, ktorí sa oprávnené cítia byť štátom odtrčení a zabudnutí. Preto je povinnosťou vlád týmto ľuďom podať pomocnú ruku, a preto aj my považujeme za povinnosť sa zamerať na zraniteľné skupiny obyvateľstva. Máme plán, ako sa spojiť a vybudovať hrdé a prosperujúce Slovensko dvadsiateho prvého storočia pre všetkých našich občanov.

SEDEM VEĽKÝCH ÚLOH

Naša ekonomika rástla od ostatnej krízy ročným tempom 3,1 percenta, čo sa prejavilo v raste zamestnanosti, miezd a domácej spotreby. Miera nezamestnanosti klesla na najnižšiu úroveň v histórii samostatného Slovenska. Na Slovensku ešte nikdy nepracovalo viac ľudí, ako v minulom roku. To malo aj dobrý vplyv na verejné financie. Dlho sme nezažili výraznejšie cenové výkyvy a naša obchodná bilancia je približne vyrovnaná. Ľudia však nemajú pocit, že sa žije lepšie, a to najmä v dôsledku poklesu dôvery v štát, politikov a v spravodlivosť.

Zadanie pre novú vládu: Reagovať na krízu

Najväčšou krízou, ktorá prebieha na Slovensku, ale aj v mnohých ďalších krajinách je demografická kríza. Mnohé krajiny majú dlhodobý plán ako na ňu reagovať, ale majú aj iné predpoklady a dopady. Slovensko za ostatné roky na túto skutočnosť však nereagovalo vôbec. Podľa projekcie Európskeho štatistického úradu nám o tridsať rokov bude chýbať približne 800 tisíc ľudí v aktívnom veku. Na druhej strane sa nám zvýši počet seniorov, vrátane tých, ktorí sú odkázaní na pomoc. Tieto demograficky nepriaznivé čísla sú ešte viac zhoršované ekonomickou emigráciou našich občanov do Českej republiky a iných krajín. Za týchto predpokladov hrozí, že štát si **o 15 rokov nebude schopný plniť svoje sociálne funkcie na súčasnej úrovni a dôjde k výrazne vyššej chudobe a sociálnym rozdielom obyvateľstva, ako je tomu dnes.**

V najbližších rokoch sa však musíme pripraviť aj na ekonomické spomalenie. Zníži sa rast hospodárstva aj miezd a opäť začne stúpať nezamestnanosť, čo bude predstavovať nároky na verejný rozpočet.

Ak si chceme naďalej udržať a zvyšovať životnú úroveň, musíme sa starať – investovať do ľudí, ich kreativity a inovatívnosti a podporiť výskum a aktivity v odvetviach, v ktorých máme predpoklady patriť do medzinárodnej špičky. Odmenou nám bude stabilita, vyššie mzdy a prosperita. Ak chceme ostať v pozícii dodávateľov, stačí nám poskytovať

dotácie pre montážne haly bez výskumu a odmenou nám budú nízke mzdy a obavy z budúcnosti.

Pred budúcou vládou tak stoja zásadné úlohy: získať si dôveru občanov cez poctivú prácu vlády v politiku, v spravodlivosť, či fungujúci štát, ale aj okamžité riešenia, ktoré reagujú na demografickú krízu, klimatické zmeny, hospodárske spomalenie, či reakcie na výzvy atomizácie spoločnosti, nárastu extrémizmu a nenávisti zo stretu rôznych hodnôt a názorov.

Tieto úlohy sú náročné. Našimi cieľmi preto musia byť výsledky, nie činnosť. **Potrebuje profesionálnu vládu**, výkonných manažérov v kľúčových funkciách, **nie politikov, ktorí robia divadlo**, ale ani teoretických odborníkov bez dobrých manažérskych zručností a bez adekvátnej praxe.

SEDEM VEĽKÝCH ÚLOH

1. SILNÁ RODINA

Podporíme mladých, aby mali dôvod žiť a pracovať na Slovensku. Musíme im umožniť bývať bez ťažkého bremena úveru, a pritom nevytvárať getá pracujúcej chudoby. Umožniť im dôstojne sa postarať o viacero detí a nájsť si vhodné zamestnanie aj s pomocou celoživotného vzdelávania. Je dôležité vytvoriť mladým ľuďom také predpoklady, aby chceli a mohli mať viacdtné rodiny. Jasle a škôlka rozvíjajú základné zručnosti detí nevyhnutné pre rozvoj ich schopností a úspešný život a musia byť prístupné všetkým, o to viac sociálne slabším, vrátane detí z neúplných rodín a s rôznymi hendikepmi.

2. SPRAVODLIVÉ ZDRAVOTNÍCTVO PRE VŠETKÝCH

Zdravotná starostlivosť musí byť orientovaná na výsledky a musí byť dostupná každému pacientovi bez rozdielu. Integrácia sociálno-zdravotnej starostlivosti je nevyhnutná, pričom je potrebné skutočné prepojenie od akútnej zdravotnej až po dlhodobú starostlivosť. Pre zdravotníkov musíme vytvoriť dobré pracovné podmienky a umožniť im adekvátne odmeňovanie nielen podľa výkonov, ale aj podľa výsledkov. Rovnako musíme zabezpečiť finančnú stabilitu a predvídateľnosť, aby bol sektor zdravotníctva financovaný spravodlivo a účelne. Potrebuje priniesť viac inovácií

a moderných liečebných prístupov pacientom s cieľom zlepšenia výsledkov v zdravotnej oblasti. Osobitnou problematikou je prijatie záväzných cieľov v národnom programe zdravia a prepojenie viacerých oblastí ako je podpora fyzickej aktivity, zdravých potravín a kvality životného prostredia.

3. DÔSTOJNÝ ŽIVOT SENIOROV A ZRANITEĽNÝCH SKUPÍN

Podporíme dôstojný život seniorov – odkázaných občanov, finančne aj dostupnosťou služieb, najmä integráciou sociálnozdravotnej a dlhodobej starostlivosti a zvýšením finančných a ľudských zdrojov do tejto starostlivosti. Podporíme programy pre zraniteľné a vylúčené ohrozené skupiny, aby mohli viesť plnohodnotný život spoliehajúc sa do maximálnej miery na vlastnú aktivitu. Štát aj samospráva musia aktívne prijímať svoj diel zodpovednosti za pomoc občanovi vtedy, keď si pomôcť nemôže. Zjednodušíme podmienky aj pre pracujúcich dôchodcov a pre prestavbu hospodárstva na strieborné.

4. VZDELANIE, VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE

Žiadna spoločnosť v evolúcii ľudstva nebola úspešná vďaka sile, ale vďaka pokroku. V dobe globalizácie, otvoreného trhu, voľného pohybu je okrem prírodného bohatstva krajiny rozhodujúci pre prosperitu, slobodu a bezpečnosť krajiny najmä ľudský kapitál. Vzdelanie, inovácie, veda a výskum sú hospodársky a spoločensky najdôležitejšími aktívami, ktoré Slovensko musí zabezpečiť, rozvíjať a chrániť. Ukazovateľ úspechu je v návrate našich občanov späť na Slovensko, ale aj v ekonomickej, študijnej, ale aj vedeckej imigrácii z okolitých krajín ako sú Česká republika, Poľsko, či zahraniční Slováci.

5. FUNGUJÚCI A POCTIVÝ ŠTÁT

Moderná spoločnosť, občania, orgány verejnej moci, ale aj podnikateľské prostredie sa nemôžu zaobísť bez spravodlivého štátu v ktorom sa uplatňuje nulová tolerancia voči akýmkoľvek formám korupcie. Dôležité tiež je, aby zákony boli v takomto štáte rozumné a spravodlivé, ale zároveň aby sa vzťahovali rovnako na všetkých. Štátne orgány musia dokázať tieto ciele zabezpečiť. Verejnoprávne usporiadanie musí dať možnosť občanom podieľať sa na správe vecí, ktoré sa ho bytostne dotýkajú, a to nielen na miestnej úrovni či úrovni regiónu, ale aj štátu. Poctivá cesta k zabezpečeniu

tohto cieľa spočíva v zmene volebného systému, ktorý dokáže zabezpečiť vyvážené zastúpenie regiónov v slovenskom zákonodarnom zbore. Predkladáme preto návrh na zriadenie ôsmich volebných krajov, z ktorých by prichádzali zástupcovia občanov do Národnej rady Slovenskej republiky.

6. ZDRAVÉ HOSPODÁRSTVO V REGIÓNOCH

Ekonomická sila štátov sa čím ďalej, tým viac sústreďuje do miest, ktoré vytvárajú nielen prostredie pre zamestnanie a život, ale špeciálne aj pre ekonomické a sociálne väzby nevyhnutné pre úspešné podnikanie v dvadsiatom prvom storočí a väzby na vidiecke sídla. Národná priemyselná politika, obsahujúca aj potravinový či turistický priemysel, sa nemôže zaobiť bez aktívnej úlohy regiónov s dôrazom na subsidiaritu rovnako, ako sa nezaobíde bez prepojenia na výskum, školstvo a výrobu. Práve z interakcie medzi možnosťami národnej vlády a regiónov, ktoré tvoria mestá a súvisiace vidiecke oblasti, vznikajú predpoklady pre udržateľný hospodársky rozvoj využívajúci ekonomický potenciál celého štátu a predpoklad pre adaptáciu na klimatické zmeny.

7. MODERNÁ NÁRODNÁ POLITIKA

Štát tvoria okrem územia predovšetkým ľudia, jeho občania viažuci sa k spoločnému kultúrnemu dedičstvu, ale aj k budúcnosti spoločného osudu krajiny. Slovensko ako jeden z mladších štátov nie je veľký čo do územia, ani počtu svojich obyvateľov. Má však okrem vlastného jazyka aj silnú osobitú históriu, kultúru a tradície svojich obyvateľov Slovákov, Maďarov, Rusínov, Rómov, Čechov aj Židov a ostatných menšín. Je dôležité podporovať dôveru každého z nich vo vlastnú krajinu a záujem o jej budúci osud pri zachovaní svojej kultúrnej identity. Slovensko však nedokáže zabezpečiť svoju bezpečnosť bez účasti v obrannom spoločenstve a v spolupráci s inými štátmi. Svoje národno-štátne a hospodárske záujmy však musí presadzovať zreteľne a rázne. Zároveň musí ochrániť svojich obyvateľov pred novými hrozbami a chrániť ich súkromie.

PRESADZOVANIE ZÁUJMOV BEŽNÝCH OBČANOV

Považujeme za normálne, keď vlády doručia občanom konkrétne výsledky. Normálne je, keď politici sú schopní sformulovať jasný a reálny program v relevantných oblastiach. Preto sa náš program „Štát, na ktorý sa dá spoľahnúť“ venuje osobitne tým oblastiam, v ktorých sú najväčšie problémy, a tým ľuďom, ktorým tento štát dlží najviac.

Náš program je pre bežných občanov, pracujúce rodiny, ale aj tie, ktorých hlavní živitelia sú niekedy bez práce, alebo sa na trhu práce dočasne nevedia uplatniť. Je pre mladé rodiny, ktoré splácajú hypotéky a škôlku pre svoje deti, a dúfajú, že im každý mesiac zostane dosť peňazí na zaplatenie všetkých účtov. Je pre seniorov, aby si mohli dôstojne užívať zaslúžený dôchodok. Je pre všetkých, ktorí majú obavy, či dokážu zabezpečiť svojim blízkym a sebe náležitú zdravotnú starostlivosť. A to aj v čase, keď sú v starobe a chorobe odkázaní na cudziu, či dokonca odbornú dennodennú pomoc.

Náš program je aj pre obyčajných podnikateľov, živnostníkov, ktorí za to, že vzali svoj osud do vlastných rúk ručia celým svojim majetkom. Pre podnikateľov, ktorí chcú podnikáť bez obavy, že ich podnik zničí nekalá konkurencia, neprimerané zvýhodnenie zahraničného investora, či nespravodlivý súd. Pre všetkých, ktorí očakávajú stabilné a spravodlivé pravidlá podnikateľského prostredia.

Náš program je pre všetky regióny – pre tie, ktoré kvôli nedostatku pracovných miest zažívajú vystáhovalectvo a dvojciferný pokles počtu narodených detí, rovnako, ako i pre tie, ktoré sa musia vysporiadať s vysokým a často živelným nárastom počtu obyvateľov, ktorí migrujú do satelitov okolo veľkých miest.

Potrebuje štát, ktorý dokáže efektívne prepojiť svoje činnosti, ktorý si musí zabezpečiť čo najviac vlastnej integrácie a nepoužíva na to svojho občana či podnikateľa. neprimerané zvýhodnenie zahraničného investora

AKTÍVNA VLÁDA

Vláda, ktorej hlavnou odpoveďou na potreby obyvateľov sú slová „nedá sa“, je zlá vláda. Rovnako ako je zlá aj vláda, ktorá sa vyhovára na ideológiu a naivné predstavy o trhových silách. Zlá, skostnatená vláda neobstojí v skúške reakcie na existenčnú budúcnosť Slovenska, hospodárskeho spomalenia a nárastu nedôvery a extrémizmu.

Vláda musí byť aktívna. Za všetkými úspechmi rozvinutých, alebo rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík je treba hľadať premyslenú politiku, živé regióny a aktívnu, odborne zdatnú a výkonnú národnú vládu. Chceme ukončiť egoistické výhovorky o nepodstatných rozdieloch, ktorých sa vo svete už zbavili aj sociálni demokrati, aj konzervatívci. Potrebujeme z nášho potenciálu a z nových príležitostí vyťažiť maximum. V hre nie je nič menšie ako úspešné Slovensko s hrdými občanmi, ktorí chcú žiť, študovať, pracovať a zakladať si rodiny na Slovensku. Cieľom musia byť státisíce mladých ľudí prichádzajúcich z Českej republiky, či Poľska, ktorí túžia žiť na Slovensku, nie odchod našich ľudí v túžbe žiť v zahraničí.

Poučme sa od úspešných štátov Európskej únie. Hľadáme riešenia u tých, ktorí majú reálne skúsenosti a nevymýšľajme stále to isté, inde už dávno vymyslené. Netvárim sa, že sme najväčší odborníci na všetko, ale sme ochotní počúvať a vybrať tie najlepšie riešenia pre doručovanie výsledkov. V spolupráci naprieč politickým spektrom.

Aktívna vláda investuje do ľudí. Ľudia sú najvzácnejším bohatstvom Slovenska a ich kreativita je predpokladom pre využitie nových technológií. Musíme začať meniť náš systém vzdelávania, do ktorého musí patriť aj materská škola prístupná pre všetkých a zlepšovať technické vzdelávanie, rovnako, ako integráciu detí so špeciálnymi potrebami, lebo ich počet veľmi rastie. Bez prístupu ku kvalitnému vzdelaniu strácame talenty. Bez rovnocenného prístupu v starobe a chorobe strácame morálku. Aktívna vláda musí zabezpečiť starostlivosť o seniorov a reagovať na zvýšený dopyt po zdravotníckych či sociálnych službách a to ako rezidenčných, tak aj terénnych.

Aktívna vláda spolupracuje so samosprávou, zamestnávateľmi, zamestnancami a mimovládnyimi organizáciami, akadémiou a odbornou praxou. Komunikácia a spolupráca sú základným pilierom zdravej spoločnosti a rozumných (smart) riešení. Potrebujeme regulačné prostredie kompatibilné s vyspelými štátmi Európskej únie, ktoré umožní slovenským podnikom rásť, konkurovať a ponúkať vysoké mzdy. To sa však nedá docieľiť politickým príkazom.

VÍZIA SILNÉHO SLOVENSKA

Silné, prosperujúce Slovensko musí stáť na ľuďoch, ich kreativite a dôvere. Musí vytvárať stabilné prostredie pre podnikanie, výskum, využívanie nových technológií a zvyšovanie konkurencieschopnosti a generuje dobre platené pracovné miesta pre kvalitný život pre súčasné aj budúce generácie. Využívať a chrániť prírodné bohatstvo Slovenska.

Silné Slovensko musí byť spravodlivé, pretože bez spravodlivosti nemôže existovať ani sociálny zmier, ani trhovú ekonomiku. Solidarita so zraniteľnými skupinami a medzi generáciami a regiónmi je rovnako spravodlivá a nevyhnutná ako základ prosperity.

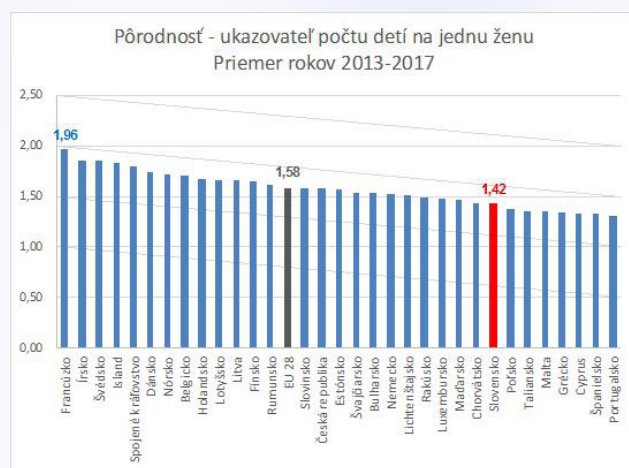
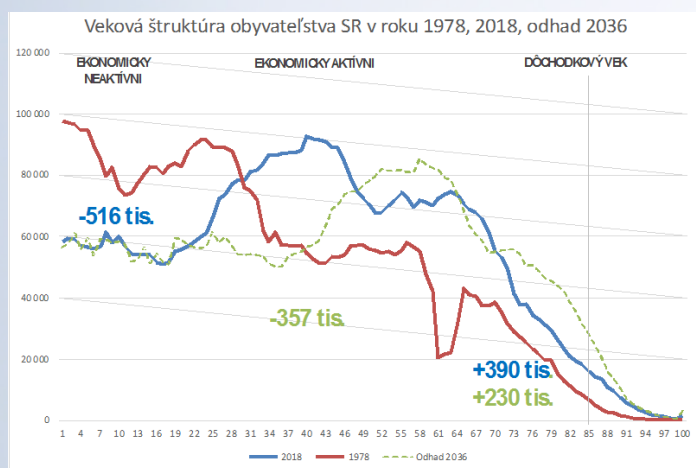
Silné Slovensko musí byť súčasťou medzinárodných štruktúr. Partnerský princíp komunikácie a spolupráce sa musí uplatňovať rovnako doma aj v zahraničí.

Silné Slovensko si zaslúži vládu pre ľudí, ktorá má riešenia, spája a sústreďuje sa na výsledky. Zaslúži si štát, na ktorý sa občania môžu spoľahnúť.

1. SILNÁ RODINA

- 250 miliónov eur ročne do podpory nájomného bývania
- Výhody pre rodičov: flexibilný rodičovský príspevok, nižšie dane, voľno pre mamu
- Detský zákonník a ochrana dobrých rodinných vzťahov dieťaťa
- 50 miliónov eur ročne pre škôlky a rodinné centrá

Naša populácia starne a zmenšuje sa. O 30 rokov budeme jedným z populačne najstarších štátov v Európe so stredným vekom takmer 50 rokov a s výrazne nižším počtom obyvateľov oproti súčasnosti a takmer dvojnásobným výpadkom ekonomicky aktívnej populácie. Kým ostatné štáty v Európe využívajú a prijímajú nástroje na podporu rodín a pôrodnosti, naše vlády sa obmedzili len na niekoľko nesystémových finančných opatrení, ktoré však neprinášajú očakávané výsledky. Urobili tak bez hlbších analýz príčin a bez potrebnej koordinácie rezortov. Pritom medzi odborníkmi aj v spoločnosti je široká zhoda na tom, že štát musí a potrebuje reagovať na demografickú krízu, ktorá je však výrazne posilnená aj ekonomickou emigráciou do zahraničia. Štát preto musí reagovať najmä na mladé rodiny, zabezpečiť im lepší prístup k bývaniu, ponúknuť im možnosti pre lepšiu harmonizáciu pracovného a rodinného života a ponúknuť im služby a dostupné vzdelanie a starostlivosť od útleho veku. Zvlášť vzdelanie v materskej škole musí byť dostupné všetkým, špeciálne deťom zo sociálne slabších rodín, vrátane detí z neúplných rodín.

1.1 DVESTOPÄŤDESIAT MILIÓNOV EUR ROČNE DO PODPORY NÁJOMNÉHO BÝVANIA

Rodiny potrebujú bývať. Nájomné bývanie je na Slovensku často synonymom pre sociálne bývanie a možno aj preto u nás tvorí len 6 percent bytového fondu, kým napr. v Česku vyše 20 percent a v Rakúsku vyše 40 percent. V roku 2018 bolo na Slovensku dokončených 19 tisíc bytov (k 31.12.) a rozostavaných takmer 78 tisíc bytov, ale z toho len 195, resp. 1 113 bytov vo vlastníctve samospráv ako nájomné byty. Zameranie štátnej politiky na vlastné bývanie znižuje finančnú dostupnosť bývania pre širšie vrstvy obyvateľstva, zabraňuje vzniku šancí na bývanie pre pracujúcu chudobu, zvyšuje zadlženie domácností, znižuje regionálnu pracovnú mobilitu a zhoršuje demografický výhľad Slovenska.

Mladé rodiny sú potom odkázané buď na hypotéku a s ňou súvisiace riziká, vrátane nižšej pracovnej mobility, alebo na komerčné nájomné, ktoré však bežnej rodine odčerpáva väčšinu príjmov a znevýhodňuje rodiny s maloletými deťmi.

Hypotéka, ani súčasný komerčný nájom, nie sú dostupné pre väčšinu jednorodičovských rodín, zväčša matiek s dieťaťom alebo deťmi, matky v núdzi a viacdetné rodiny. Je veľmi rizikové tieto neúplné rodiny segregovať v izolovaných chudobincoch, kde sa reprodukuje chudoba. Tieto skupiny súrne potrebujú získať prístup k malometrážnym nájomným bytom v rámci bežných bytových domov, aby boli aktivizovaní strednou vrstvou obyvateľstva a aby sa aj ich deti nedostávali do sociálnej izolácie v segregovaných štvrtiach pracujúcej mestskej chudoby.

Preto je najvyšší čas zásadne zvýšiť rozpočet na podporu nájomného bývania vrátane zvýšenia dotácie na bytovú jednotku. Ďalej je potrebné upraviť stavebný zákon a reguláciu nájomného bývania a procesy územného plánovania, a zapojiť samosprávu a súkromný sektor tak, ako je to bežné vo vyspelých štátoch Európy, ktoré sa hrdia mestami s najlepšou kvalitou života. Cieľom podpory nájomného bývania nie je výstavba samostatných nájomných bytových domov, ale podpora nájomného bývania vo všetkých bytových domoch.

V spolupráci so samosprávou a súkromným sektorom chceme postupne s nábehom vyčleniť 250 miliónov eur ročne na podporu výstavby nájomných bytov tam, kde sú najviac potrebné – kde je dopyt a pracovné príležitosti. Zároveň chceme vytvoriť legislatívne podmienky pre potrebný nárast a diverzifikáciu nájomného bývania aj v podmienkach pre podporu nájomného bývania v súkromnom sektore (napr. osobitná daň pri predaji viac ako 90% bytov do 10 rokov od kolaudácie nového bytového domu). Zmeníme legislatívu týkajúcu sa trvalého a prechodného pobytu a financovania obcí tak, aby odrážala, kde sa občania skutočne zdržujú a využívajú obecné služby. Budeme aktívnou vládou. Budeme odvážni tam, kde ide o základnú potrebu, akou bývanie je, a ak bude treba, tak budeme zákonom regulovať aj komerčný nájom podľa lokalít, lebo pracujúca chudoba nemôže dávať dve tretiny zárobku na nájom.

V prípade vlastníctva samosprávy, je potrebné zabezpečiť vhodné pozemky na výstavbu bytových domov napr. formou prevodu pozemkov vo vlastníctve štátu na samosprávu za výhodných podmienok.

1.2 VÝHODY PRE RODIČOV: FLEXIBILNÝ RODIČOVSKÝ PRÍSPEVOK, NIŽŠIE DANE, VOĽNO PRE MAMU

Počet detí vo veku 4 a menej rokov sa medzi rokmi 1996 a 2018 znížil z 332 tisíc na 291 tisíc. Príčin je viacero, faktom však ostáva, že ženy musia stále viac voliť medzi sebarealizáciou v práci a materstvom, preto u nás v porovnaní s Poľskom či Úniou pracuje menej žien vo veku 25 až 34 rokov, ale viac vo vyššom veku, po návrate z rodičovskej dovolenky. Štát im vie túto voľbu zásadne uľahčiť a v mnohých európskych štátoch to aj úspešne robí formou služieb a flexibilnej finančnej podpory.

Rodičovský príspevok sa štandardne vypláca do veku troch rokov dieťaťa. Navrhujeme zaviesť flexibilný rodičovský príspevok, ktorý by umožnil kratšie čerpanie celkovej sumy príspevku a umožnil by rodičovi, podľa vlastného zváženia, skorší návrat do práce, napríklad formou skráteného úväzku. Zároveň navrhujeme, aby rodič po ukončení rodičovskej dovolenky po treťom dieťati mal možnosť využívať ďalšie tri roky zníženú sadzbu dane z príjmu FO zo závislej činnosti na úrovni 5 percent. Na rodiča končiaceho

rodičovskú dovolenku po štvrtom dieťati navrhujeme ponechať zníženú sadzbu na ďalších 7 rokov a po piatom dieťati o ďalších 10 rokov. Každému z rodičov starajúceho sa o najmenej 6 detí navrhujeme nulovú sadzbu dane zo závislej činnosti.

Zároveň chceme zaviesť pre jedného z rodičov nárok na ďalšieho jeden a pol dňa dovolenky za každé dieťa počas absolvovania povinnej školskej dochádzky.

1.3 DETSKÝ ZÁKONNÍK A OCHRANA DOBRÝCH RODINNÝCH VZŤAHOV DIEŤAŤA

Každý rok tisícky detí prichádzajú o jedného z rodičov a ich pôvodne dobrý vzťah k obojom rodičom sa mení na vynútené odlúčenie a čiastočné alebo úplné vymazanie jedného rodiča z ich života. Výsledkom sú závažné psychické poruchy, ktorých dôsledky si nesú po celý svoj život, čo má veľmi negatívny vplyv na celú spoločnosť. Je extrémne dôležité, aby štát začal dôsledne chrániť dobré vzťahy detí s obidvomi rodičmi.

Zakľúčové považujeme riešenie krízových rodinných situácií presadzovaním princípu komplexnej ochrany rodinných vzťahov dieťaťa, zavedenie inštitútu spoločnej rodičovskej starostlivosti, a zásadné skrátenie súdnych konaní pri návrhu na úpravu stykov s dieťaťom a začatie konania do 7 dní po prijatí návrhu na rozvod manželstva. Podporíme prijatie Detského zákonníka ako základnej a komplexnej právnej normy dotýkajúcej sa života detí, ktorý nahradí súčasnú rozptýlenú a často nejasnú legislatívu o starostlivosti o maloletých. Zároveň podporíme ratifikovanie Európskeho dohovoru o výkone práv detí a implementáciu Dohovoru o styku s deťmi do domácej jurisdikcie.

1.4 PÄŤDESIAT MILIÓNOV EUR ROČNE PRE JASLE, ŠKÔLKY A RODINNÉ CENTRÁ

Úspech v živote začína prípravou v materskej škole, ktorá by mala byť k dispozícii všetkým deťom, špeciálne zo sociálne slabších rodín. Dnes je to naopak, počet detí a žiadostí prevyšuje kapacity materských škôl

a rodičia musia platiť významnú časť svojich príjmov za miesto v súkromnej škôlke. Skutočná a garantovaná príprava pre všetky deti tak začína až na základných školách.

V súčasnosti máme na 2 800 materských školách 162 tisíc detí, čo vo vekovej skupine 3 až 5 ročných predstavuje len 77 percentnú zaškolenosť. Urobíme všetko pre to, aby zaškolenosť v roku 2023/2024 stúpila na 85 percent. Podporíme budovanie podnikových škôlok a zjednodušíme nezmyselné byrokratické prekážky pre zaradenie predškolských zariadení do siete škôl a školských zariadení.

Chceme výrazne posilniť kapacitné možnosti jaslí a zavedieme aj alternatívu – preplácanie časti nákladov na opatrovatel'ku detí. Zároveň chceme výrazne zvýšiť počet rodinných centier. A budeme aj vizionármi a s nárastom technológií v živote rodín a vyčerpanosti rodičov pomôžeme rodičom detí už v predškolskom veku s tréningami emočnej inteligencie (EQ).

2. SPRAVODLIVÉ ZDRAVOTNÍCTVO PRE VŠETKÝCH

- Verejné zdroje pre zdravotníctvo v minimálnej výške 6,5 % HDP
- Dostupné zdravotníctvo s výsledkami
- Odmeňovanie zdravotných poisťovní a poskytovateľov za výsledky, nielen za výkony
- Modernizácia a výstavba krajských nemocníc
- Väčšia podpora vzdelávania lekárov a zdravotníkov
- Prevencia odmenená nižšími odvodmi
- Hlas pacientov

Slováci patria medzi štáty EÚ s nižšou strednou dĺžkou života. Naše deti budú žiť v priemere o takmer 5 rokov kratšie, ako v susednom Rakúsku a naši dôchodcovia môžu očakávať, že bez zdravotného postihnutia prežijú len štvrtinu zo svojich zostávajúcich rokov. Dôvodov je viacero. Medzi nimi je aj životný štýl, ako nízka fyzická aktivita, keď len 10 percent adolescentov a 12 percent dospelých vynakladá dostatočnú fyzickú aktivitu. Ďalej je to fajčenie a nárazové pitie mladistvých, ale aj prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Za každým pacientom je osobný príbeh, rodinné a priateľské vzťahy a pracovné úspechy. **Kvôli každému pacientovi musíme zlepšiť výkonnosť nášho zdravotníctva** ako systému manažmentu poskytovania zdravotnej starostlivosti a inštitúcií pre diagnostiku, prognostiku a liečbu chorôb obyvateľov krajiny. Miera liečiteľnej úmrtnosti je v EÚ 93 na 100 tisíc obyvateľov, u nás je jedna z najvyšších v Únii, až 168. Najčastejšou príčinou úmrtí sú u nás kardiovaskulárne ochorenia a rakovina, na ktoré zomiera takmer polovica, respektíve takmer štvrtina Slovákov. Štyri hlavné špecifické príčiny sa za posledných dvadsať rokov nezmenili: choroby srdca, cievna mozgová príhoda, rakovina pľúc a rakovina hrubého čreva a konečníka.

Slovenské zdravotníctvo na jednej strane šetrí nízkymi mzdami, nízkymi investíciami, nízkym pomerom počtu zdravotných sestier na počet lekárov

a nízkym počtom lekárov, na druhej strane mína viac kvôli nadbytočným hospitalizáciám, ambulantným konzultáciám a zlému manažmentu výdavkov. To má za následok aj nerovnosť v prístupe k zdravotnej starostlivosti z pohľadu platobnej schopnosti a miesta bydliska. Obavy vyvoláva nedostatok zdravotníckych pracovníkov vo všetkých odbornostiach. Najakútnejšie pociťujeme nedostatok pediatrov, chýbajú nám detskí špecialisti vo všetkých odbornostiach a lekári z odborov neurológia, geriatria a psychiatria, čo je pri 64 percentnom náraste počtu ľudí vo veku 85 a viac rokov v roku 2030 urgentný problém. Informácie pacientov o poskytovateľoch sú stále pomerne obmedzené a neúplné, dôsledkom čoho sú vzťahy medzi zdravotníkmi a pacientami narušené.

Zdravie obyvateľov je produktom nielen systému zdravotníctva, ale aj spolupôsobenia celého súboru štátom riadených systémov a programov – vrátane sociálneho, potravinového, vzdelávacieho, športového a ďalších, ktoré zdravie ako svoj žiadúci výsledok podporujú napomáhaním prevencie chorôb. Celému systému však musí pomáhať centrálny záujem a podpora štátu pri ochrane zdravia občanov.

Plánované financovanie, personálna saturácia a inovácie v zdravotníctve sú jediným riešením pre neustále sa zhoršujúce zabezpečenie starostlivosti o zdravie obyvateľstva. Doterajší systém „tradičného“ zdravotníctva zlyháva a nenachádza už vlastné riešenia, nakoľko sa stáva extrémne náročným na zdroje, pričom neumožňuje rýchlu a hlavne účinnú implementáciu pokrokových riešení do systému, ktorého cieľom je efektívne poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Zdravotníctvo bez schopnosti tvorby a implementácie inovácií a bez nadradenej väzby na ostatné štátne systémy vplývajúce priamo či nepriamo na tvorbu a udržateľnosť sa môže stať samolikvidáčnym.

Slovensko musí v priebehu niekoľkých rokov

- nastaviť ekonomickú atraktivitu zdravotníckeho povolania stabilizáciou rozpočtovania a financovania zdravotníctva,
- vyriešiť nedostatok ľudských zdrojov s cieľom zvýšiť počet a využitie sestier a prilákať nielen do všeobecnej praxe špeciálne na vidieku viac nových lekárov,

- zvýšiť kompetencie všeobecných lekárov, napr. pri predpisovaní liekov,
- motivovať absolventov lekárstva do odborov pediatrie, geriatrickej, neurológie, psychiatrie a všetkých pedošpecializácií,
- dosiahnuť vyššiu efektívnosť zvýšením kapitálových investícií,
- posilniť vasnú a precíznu diagnostiku chorôb, zamerať sa na inovácie a podporovať biomedicínsky vývoj a výskum,
- dokončiť štandardizované postupy, určiť nárok pacienta a hodnotu verejného zdravotného poistného systému,
- znížiť výdavky na obstarávanie liekov a pomôcok, ale aj znížiť ich neprimeranú spotrebu,
- efektívne špecializovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti s dôrazom na dostupnosť a lepšie výsledky poskytovanej zdravotnej starostlivosti,
- zlepšiť komplexný systém informácií v oblasti zdravia,
- zlepšiť prevenciu a verejné zdravie, vrátane duševného zdravia
- zamerať sa na sociálne znevýhodnené spoločenské skupiny.

Dostupnosť a výsledky sú cieľmi našej spravodlivej a funkčnej zdravotnej politiky. Dostupnosť je synonymom garantovaného rozsahu bezplatnej starostlivosti, časovej dostupnosti špecialistov, operačného výkonu a liekov a garancie medziročných nárastov výdavkov na zdravotníctvo. Výsledky sú rozhodujúce pre pacienta, a preto sa aj odmeňovanie poskytovateľov a zdravotných poisťovní musí odvíjať od výsledkov a nielen od výkonov. A pacient musí mať konečne možnosť ušetriť vlastné financie formou individuálneho zdravotného poistenia.

2.1 VEREJNÉ ZDROJE PRE ZDRAVOTNÍCTVO VO VÝŠKE MINIMÁLNE 6,5 PERCENT HDP

Naše výdavky na zdravotníctvo z verejných zdrojov sú porovnateľne nižšie ako priemer krajín OECD vrátane Českej republiky (často sa porovnáva Slovensko s celkovými výdavkami, ktorých štruktúra nie je porovnateľná medzi krajinami a zahŕňa aj doplatky, súkromné zdroje a úhrady). Slovensko z verejných zdrojov vynakladá finančné prostriedky na úrovni okolo 5,4-

5,6% HDP, kým napr. verejné výdavky susedného Česka sú 6,2 percenta HDP a Rakúska 7,7 percenta HDP. Vzhľadom na vývoj nových technológií, inovatívnych liekov a rast dopytu zo strany starnúceho obyvateľstva bude tlak na výdavky v zdravotníctve naďalej stúpať. Rizikom je aj financovanie príliš závislé od výsledkov na trhu práce, zvlášť v kombinácii so starnutím obyvateľstva. Navrhujeme postupné zvyšovanie výdavkov na zdravotníctvo a to zvýšením verejných zdrojov v zdravotníctve **v priebehu 2 rokoch na minimálne 6,5 percent HDP** a v nasledujúcich ďalších 3 rokoch na úroveň 7 percent HDP (dlhodobá starostlivosť) v kombinácii so zmenou odmeňovania a financovania hybridným modelom za výkon a výsledok. Pri nedostatočnom rozpočte nám inak hrozí, že bude aj naďalej pokračovať redukcia ambulancií, zhoršovanie dostupnosti, predlžovanie čakacích dôb v čakárňach a zrejme aj zániku detských ambulancií. Zároveň je potrebné **zabezpečiť kontrolnú činnosť pôsobnosti NKÚ nad využívaním všetkých verejných zdrojov** pochádzajúcich z verejného zdravotného poistenia bez ohľadu na osobu, ktorá s nimi disponuje.

2.2 DOSTUPNÉ ZDRAVOTNÍCTVO S VÝSLEDKAMI

Našou základnou premisou je, aby štátom garantovaná dostupná zdravotná starostlivosť bola pre každého bezplatná v garantovanom štandardnom rozsahu. Aby garantovaná časová dostupnosť špecializovanej zdravotnej starostlivosti umožnila rozlúčiť sa s preplnenými ambulanciami. Aby garantovaný medziročný nárast výdavkov na zdravotníctvo umožnil dlhodobý riadený rozvoj zdravotníctva.

Integráciou sociálno-zdravotnej starostlivosti, čiže zabezpečením aj sociálnej starostlivosti v rezorte zdravotníctva zabezpečíme, aby sme sa všetci venovali viac starostlivosti o pacienta a menej papierovaniu. Sociálne sestry v nemocniciach sa budú venovať sociálnym problémom pacienta, čím zároveň ušetria čas a energiu zdravotníckemu personálu.

Mnohí pacienti dnes nemajú reálne možnosti pripoistiť si svoje výdavky na zdravotníctvo a prevenciu. Preto naštartujeme individuálne zdravotné poistenie tak, aby bolo zaujímavé pre pacientov, poskytovateľov, poisťovne aj zamestnávateľov.

Manažment pacienta

Budeme klásť dôraz na dostupnosť zdravotnej starostlivosti, za ktorú sú zodpovedné zdravotné poisťovne. Občan má právo na slobodný výber lekára, pričom sa musí zohľadňovať neodkladnosť zdravotnej starostlivosti. Každá úroveň zdravotnej starostlivosti má byť využitá podľa zásady špeciality. Zdravotná poisťovňa musí zabezpečiť dostupnú zdravotnú starostlivosť **každému svojmu poistencovi a to prostredníctvom objednania poistenca** na termín včas a v dostupnom mieste podľa štandardných diagnostických a liečebných postupov.

Kontrolná činnosť

Otvoríme diskusiu o pôsobnosti a právomoci Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Buď sa úrad personálne posilní tak, aby zabezpečil plnenie svojich zákonných úloh v oblasti prehliadok mŕtvych a dohľadu nad zdravotnou starostlivosťou alebo tieto kompetencie budú delegované na iné orgány a organizácie. Dohľad nad zdravotnými poisťovňami by mal prejsť pod dohľad NBS. Osobitne sa budeme zaoberať otázkou a riešením rôzneho prístupu pri postupoch obstarávania a efektivity vynakladania finančných prostriedkov pochádzajúcich z verejného zdravotného poistenia pri súkromnom a verejnom poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti a zdravotnej poisťovni.

Osobitná problematika je **stavovská regulačná pôsobnosť komôr**, ktorú treba posilniť v regulovaných povolaniach ako sú lekár, zubný lekár, lekárnik či sestra tak, aby právomoc a pôsobnosť komôr mohla efektívne reagovať na osobitné problémy týchto povolání (registračné, etické, odborné, sporové), pričom je potrebné určiť právny rámec zodpovednosti komôr a štátu.

Inovácie

Je potrebné odčleniť a zjednotiť analytické jednotky v rezorte zdravotníctva a sociálnych vecí. Vhodnou inštitúciou môže byť Národné centrum zdravotníckych informácií, ktoré môže zastrešovať komplexnú analytickú a informačnú úroveň vrátane HTA (Health technology assessment).

Proces kategorizácie liekov musí zohľadňovať liečebno-ekonomickú efektivitu a jeho účelnosť, nielen ekonomickú efektivitu vo vyjadrení QALY. Je potrebné pokračovať v zlepšovaní a rozvíjaní funkcionalít eZdravia,

ktoré majú pozitívny prínos pre občana, zdravotníkov a ktoré zabezpečia vyššiu efektivitu a účelnosť vynakladania verejných zdrojov určených na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti.

Štandardné postupy

Rázne budeme presadzovať dokončenie štandardných diagnostických a liečebných postupov pri poskytovaní zdravotnej a dlhodobej starostlivosti tak, aby sme spolu s technickými, personálnymi a liekovým štandardami, a štandardami pre operačné strediská záchranných služieb zvýšili kvalitu pre pacienta, zlepšili pracovné prostredie a výsledky pre personál a zvýšili efektívnosť pre spoločnosť. Pacient bude presne vedieť, na aké vyšetrenia a terapie, a v akých časových intervaloch má **nárok bez ohľadu na to, či žije v meste alebo na vidieku, či niekoho pozná alebo nie.**

Štandardné postupy zároveň vytvoria priestor pre nadštandardnú zdravotnú starostlivosť a rozvoj ďalšieho piliera zdravotnej starostlivosti. Štandardy musia byť udržateľné z pohľadu financovania, kontrolovateľné a pravidelne prehodnocované.

Okrem ŠDTP je potrebné sa zamerať aj na postupy v ošetrovatel'stve a znížiť neprimeranú záťaž sestier pri administratívnych činnostiach.

Osobitne k deťom, seniorom a ťažko zdravotne postihnutým

V prípade detí do 6 rokov, seniorov nad 70 rokov a ŤZP navrhujeme prístup k liekom bez doplatkov.

2.3 ODMEŇOVANIE ZDRAVOTNÝCH POISŤOVNÍ A POSKYTOVATEĽOV ZA VÝSLEDKY

Budeme presadzovať odmeňovanie aj za dosiahnuté výsledky v zdravotníctve, nie iba za výkony. Na strane zdravotných poisťovní limitujeme ich štandardnú ziskovosť a zavedieme bonusové zmluvy za dosiahnutie výsledkov v zdravotníctve (onkológia, s-c choroby, diabetes a pod.). Nemocnice a ambulancie dostanú odmenu za dosiahnuté výsledky v liečbe, čo umožní obmedziť nadbytočné výkony a sústrediť sa na kvalitu. Zároveň chceme významne zvýšiť podporu prevencií a skriningových programov.

2.4 MODERNIZÁCIA A VÝSTAVBA KRAJSKÝCH NEMOCNÍC

Pri všeobecnej modernizácii našej spoločnosti sa akoby zabudlo práve na polikliniky a nemocnice, miesta, v ktorých nachádzame pomoc a nádej pre seba, našich rodičov, deti a priateľov. Sú často až doslova zaplesneným výkričníkom pre priority a výkony doterajších vlád, a to musíme napraviť. Rovnako pre zdravie a pohodlie pacienta, jeho rodiny a priateľov, ako aj pre kvalitné pracovné prostredie lekárov a sestier. Preto budeme presadzovať modernizáciu, alebo výstavbu novej nemocnice v každom kraji. Okrem toho chceme naštartovať program pre podporu polikliník a zdravotníckych stredísk. Podporujeme vytvorenie štátneho strediska pre ambulantnú zdravotnú starostlivosť s celoslovenskou pôsobnosťou postupným prevádzkovaním polikliník a štátnych ambulancií.

2.5 VÄČŠIA PODPORA VZDELÁVANIA LEKÁROV A ZDRAVOTNÍKOV

Úroveň zdravotníctva úzko súvisí s úrovňou medicínskeho vysokého školstva. Slovensko trpí odlivom mozgov, vyhľadávaním práce v zahraničí, pretože domáce podmienky nie sú pre mnohých Slovákov dostatočne atraktívne. Je potrebné urýchlene a **prioritne pokračovať vo výstavbe univerzitných pracovísk v Bratislave (nemocnica Rázsochy) a v Martine**. Slovenské zdravotníctvo potrebuje novú, mladú krv, skúsených a odhodlaných zdravotníkov, ktorí budú dostatočne motivovaní starať sa o naše zdravie a životy. Nedostatok financií v zdravotníctve nemôže byť riešený zameraním sa na výučbu zahraničných študentov kvôli zárobku potrebnému na chod fakulty, ktorí však nezostanú pracovať na Slovensku.

Preto je nevyhnutné vytvoriť adekvátne materiálno-technické podmienky (výstavba univerzitných nemocníc), zdefinovať základné stratégie v rámci biomedicíny podľa toho, čo naše zdravotníctvo a pacienti najviac potrebujú a do nich potom adekvátne prerozdeliť peniaze, ktoré má Slovensko k dispozícii aj z eurofondov. Ak vytvoríme priaznivé a konkurenčné podmienky pre biomedicínsky výskum, Slováci sa zo zahraničia začnú vracieť domov. Slovensko bude mať k dispozícii väčšie množstvo odborníkov, ktorí budú môcť vychovávať budúce generácie lekárov, a vylepšovať tak nielen úroveň vzdelávania, ale tiež úroveň potenciálnych biomedicínskych výstupov.

Urgentným je aj pružnejšie uznávanie vzdelania zdravotníckeho personálu z tretích krajín z tých odborov, ktoré sú na Slovensku nedostatkové.

2.6 PREVENCIA ODMENENÁ NIŽŠÍMI ODVODMI

Chceme **odmeniť pacientov, ktorí sa zodpovedne starajú o svoje zdravie** – dbajú o prevenciu vynakladaním vlastného úsilia a financií. Absolvovanie preventívnych prehliadok počas dvoch po sebe nasledujúcich období odmeníme vrátením časti ich zdravotného odvodu v ročnom zúčtovaní.

2.7 HLAS PACIENTOV

Považujeme za dôležité, aby aj pacienti dostávali adekvátny priestor pri riešení ich problémov a požiadaviek. Navrhujeme preto **vytvorenie štatútu patientskeho ombudsmana** (zaradený pod verejného ochrancu práv), ktorý reaguje na množstvo ľudsko-právnych problémov v zdravotníctve, s ktorými sa pacienti stretávajú (neoprávnené poplatky, prístup poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a zdravotných poisťovní, iné).

V legislatívnom procese je potrebné definovať povinnosť vždy prerokovať návrh zmeny zákona z dielne MZ SR so zástupcami patientskych organizácií.

3. DÔSTOJNÝ ŽIVOT SENIOROV A ZRANITEĽNÝCH SKUPÍN

- Strieborná ekonomika a potrebná infraštruktúra
- Spravodlivé dôchodky
- Jednotná zdravotná a sociálna dlhodobá starostlivosť
- Zriaďiť Fond odkázanosti
- Lepšie podmienky pre pomáhajúce profesie
- Integrácia vylúčených skupín – každý rok 10 komplexných riešení

Jedným z pozitívnych výsledkov rozvoja Slovenska je, že sa dožívame vyššieho veku. **V roku 2018 žilo na Slovensku 874 tisíc ľudí v poproduktívnom veku, čiže starších, ako 64 rokov.** Je to 70 percentný nárast za štyridsať rokov. Počet ľudí vo veku 85 a viac rokov sa v rovnakom období zvýšil viac ako štvornásobne (401%), pričom v nasledujúcich 20 rokoch sa toto číslo zdvojnásobí. Na druhej strane, počet ekonomicky aktívnych ľudí začne v nasledujúcich 15 rokoch postupne klesať a o 30 rokoch nám bude chýbať až 800 tis. ľudí v aktívnom veku bez započítania občanov žijúcich a pracujúcich v zahraničí, čo znamená, že pri rovnakom vývoji bude Slovensko o 2 dekády neschopné zabezpečiť svoje sociálne funkcie.

Vládna politika musí reagovať na zmenu vekovej štruktúry obyvateľstva, lebo z nej vyplývajú iné nároky na služby, infraštruktúry a na výkonnosť hospodárstva. Musíme však reagovať aj na ekonomickú emigráciu, ktorá nepriaznivý demografický faktor ešte zhoršuje. Preto je nevyhnutné naštartovať aj striebornú ekonomiku, uľahčiť seniorom pracovné aktivity a zabezpečiť podmienky pre dôstojný život aj tých seniorov, ktorí sú odkázaní neraz aj na odbornú pomoc. Potrebujú viac financií a lepšiu dostupnosť služieb, aby bolo o každého postarané.

Musíme myslieť aj na zvyšujúci sa počet seniorov a zdravotne hendikepovaných, odkázaných na dlhodobú starostlivosť. Je to jedna z najdrahších služieb, lebo ju vedia robiť iba ľudia. V súčasnosti máme

v sociálnych službách v dlhodobej starostlivosti takmer 46 tisíc občanov SR (z nich 68 percent má najťažšie stupne odkázanosti V. a VI. a 41 percent z nich je už len na lôžku) a služby im poskytuje 24 400 zamestnancov.

Našou sociálnou politikou musíme podporiť zraniteľné a vylúčené skupiny, aby mohli viesť plnohodnotný život, vrátane uplatnenia svojich talentov pre rozvoj komunity a spoločnosti.

3.1 STRIEBORNÁ EKONOMIKA: AKTIVÁCIA PRACUJÚCICH SENIOROV

Chceme naštartovať striebornú ekonomiku nielen rozvojom potrebnej infraštruktúry, ale aj opatreniami pre pracujúcich dôchodcov a zvýšiť ich atraktivnosť pre zamestnávateľov:

- zavedieme nezdaniiteľnú časť základu dane z príjmu fyzických osôb aj pre osoby poberajúce starobný a „plný“ invalidný dôchodok,
- vo všetkých zamestnaneckých formách práce zrušíme dôchodcom povinné nemocenské poistenie,
- zrušíme povinné zdravotné poistenie pre pracujúcich dôchodcov.

Miera zamestnanosti ľudí v poproduktívnom veku sa za dvadsať rokov zvýšila z 1,2 na 4,0 percenta. Pre porovnanie, v susednom Česku miera zamestnanosti seniorov dosiahla 7,1 percenta.

Verejné infraštruktúry musia vychádzať seniorom v ústrety kvalitou a dostupnosťou služieb, vrátane posilňovania digitálnej gramotnosti a pod. Chceme zvýšiť počet školení mierených na seniorov – v spolupráci so samosprávou, školami a rodinnými centrami. Zároveň chceme zachovať, aby dopravu a ďalšie služby štátu mohli seniori využívať bezplatne s úhradou zo strany štátu.

3.2 SPRAVODLIVÉ DÔCHODKY

Výchova detí by nemala byť dôvodom pre nižší dôchodok. Rodičia, ktorí vychovávajú viac detí sú počas ich produktívneho života častokrát oveľa

viac ekonomicky a časovo zaťažení, čo sa odráža aj na ich dispozitívnych možnostiach lepšieho zamestnania. Najmä matky s viac deťmi majú následne problém získať lepšie ohodnotené zamestnanie, čím sa znižuje aj ich budúci dôchodok. Sme presvedčení, že by to malo byť naopak a **rodičia**, ktorí vychovali a pripravili ekonomicky produktívnu generačnú obmenu, **by nemali byť trestaní, ale odmenení**. Preto budeme presadzovať postupné zvýšenie starobného dôchodku solidárne pre rodičov (rodiča) o jedno percento zo mzdy ich pracujúceho dieťaťa, redistribúciou v rámci odvodu do I. piliera. Chceme umožniť, aby každý občan daňovník, mal možnosť venovať 2% z daní svojim rodičom, ak sú poberateľmi dôchodku. Zároveň sa chceme venovať aj dostupnosti služieb pre dôstojnú starobu, ktorú vie a má zabezpečiť štát.

V druhom pilieri budeme presadzovať väčšiu finančnú gramotnosť, informačnú povinnosť dôchodkových správcovských spoločností aj regulátora a zmenu nastavenia investičných stratégií.

13. dôchodok

Zároveň sa zaväzujeme nahradiť neisté vianočné príspevky garantovaným 13. dôchodkom, financovaným z polovice zachránených zdrojov zo zníženého výpadku DPH. V súčasnosti tvorí výpadok DPH takmer dve miliardy eur, pričom v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ je reálne jeho zníženie na 0,9 miliardy eur a financovanie 13. dôchodkov celkovou sumou cca pol miliardy eur.

3.3 JEDNOTNÁ ZDRAVOTNÁ A SOCIÁLNA DLHODOBÁ STAROSTLIVOSŤ

Napriek tomu, že už dnes štát poskytuje viaceré sociálne služby, sú tieto vzájomne neprepojené a integráciu si musí zabezpečovať občan sám, a to práve v životnej situácii, kedy potrebuje pomoc. Preto prepojenie a nadväznosť dlhodobej starostlivosti s neodkladnou ústavnou a ambulantnou zdravotnou starostlivosťou, lôžkami dlhodobo chorých, paliatívnou starostlivosťou, ale aj integrácia jednotnej lekárskej posudkovej činnosti je nielen účelné a efektívnejšie, ale v 21. storočí aj nevyhnutné. **Štát má zabezpečiť čo najviac vlastnej integrácie a nepoužívať na to svojho občana.**

Počet ľudí, ktorí sú vo vyššom stupni odkázanosti výrazne narástol a ešte rýchlejšie sa bude zvyšovať. Na zabezpečenie dlhodobej starostlivosti nám však v súčasnosti okrem samotnej integrácie chýbajú finančné zdroje a tiež niekoľko tisíc opatrovateliek aj sestier. Systém je neprehľadný a nespravodlivý voči klientom (prijímateľom) a ich rodinám, zamestnancom, poskytovateľom, ale aj obciam, na ktoré kladie neprimerané administratívne a najmä finančné nároky. Tento systém núti opatrovatelky, aby pracovali v zahraničí. Len do Rakúska chodí za prácou približne 48 tisíc slovenských občanov, z toho približne 22 tisíc žien pracuje v oblasti zdravotníctva, pričom do tejto kategórie sa zahrňa často aj dlhodobá starostlivosť.

Nedostatok zdrojov v systéme spolu s legislatívou spôsobil vysoký previs dopytu nad ponukou v oblasti dlhodobej sociálnej starostlivosti a rozdelil prijímateľov i poskytovateľov sociálnej služby na verejných a neverejných s rôznym postavením. Pre zlepšenie dostupnosti tejto služby, je potrebné komplexne riešiť systém financovania tak, aby sa dodržala zásada rovnosti a pre občanov sa zabezpečil jednotný prístup k dostupnosti dlhodobej starostlivosti prostredníctvom poukazu financovaného z navrhovaného Fondu odkázanosti.

Jeden posudok a poukaz

Chceme presadiť zjednotenie posudkovej činnosti pod jednu strechu, čím urýchlime a skvalitníme prístup klientov k potrebnej starostlivosti. Sústreďenie do jednej z už existujúcej inštitúcie umožní vyššiu kvalitu, kompetentnosť a v neposlednom rade aj efektívnosť. Odbremeníme príbuzných odkázaného občana od neadekvátnej administratívnej záťaže a behania po rôznych úradoch. Všetko vybaví na jednom mieste.

Skutočné zrovnoprávnenie poskytovateľov služieb bez ohľadu na zriaďovateľa, registráciu nelicencovaných poskytovateľov a zabezpečenie lepšieho prístupu k službám pre odkázaných a ich príbuzných dosiahneme nahradením zmluvného financovania systémom poukazov. Občan s rozhodnutím o odkázanosti použije poukaz na úhradu poskytnutých služieb u vybraného registrovaného poskytovateľa. Nielen legislatívne, ale aj reálne tak bude garantované právo občana na výber poskytovateľa služby, čím sa vylúči zneužitie zdrojov určených na starostlivosť. Poukaz bude uplatniteľný rovnako pre terénnu, ako aj rezidenčnú starostlivosť pre

služby podmienené rozhodnutím o odkázanosti. Rovnocenne u verejného i neverejného poskytovateľa a rovnako pre formálnu aj neformálnu starostlivosť.

3.4 ZRIADIŤ FOND ODKÁZANOSTI

V súčasnosti z verejných zdrojov na dlhodobú starostlivosť ide približne 500 mil. eur, čo je 0,56% HDP (2018). Priemer EÚ je 1,2% HDP. Okrem toho zo súkromných zdrojov (občanov) ide na dlhodobú starostlivosť na Slovensku približne 150 mil. eur. V poradovníkoch na službu dlhodobej starostlivosti máme dnes 9 600 občanov, pre ktorých nie je dostatok voľných miest a dostatok financií na prevádzku. Oproti celkovým zdrojom súčasnosti je potrebné navýšiť celkové zdroje o približne 300 mil. eur do roku 2022, pričom výraznejšie navýšenie súkromných zdrojov nie je možné v súčasnosti očakávať. Väčšina zdrojov pochádza z presunu a šetrení, pričom časť predstavujú príjmy od zdravotných poisťovní (v návrhu verejných zdrojov sa predpokladá postupné navyšovanie na dlhodobú zdravotnú starostlivosť, 150 mil. eur v roku 2022 cca 0,14% HDP), časť zdrojov z ušetrených zdrojov zo správneho fondu Sociálnej poisťovne (navrhujeme znížiť SF SP z 2,4% na 2,2% čo predstavuje cca 16 mil. eur), časť zdrojov vo výške 100 mil. eur zo zdrojov aktívnej politiky trhu práce. Ďalšie zdroje je možné získať lepšou kontrolou dočasnej práceneschopnosti (celkový odhad výpadku je cca 70 mil. eur).

K zabezpečeniu financovania dlhodobej starostlivosti navrhujeme zriadenie **Fondu odkázanosti**, ktorý spojí dnes komplikované viaczdvojové financovanie a rozhodovanie. Fond odkázanosti bude uhrádzať paušálnu platbu registrovaným poskytovateľom na základe utržených poukazov podľa výberu poskytovateľa občanom.

Fond odkázanosti stanoví výšku **paušálnych platieb** poskytovateľom podľa definovaných parametrov vrátane stupňov odkázanosti prijímateľov tak, aby im umožnil odstrániť vysoké počty neuspokojených čakatel'ov, poskytnúť vyššie - dôstojné mzdy pomáhajúcim profesiám – najmä opatrovateľkám, platiť predpísané pravidelné vzdelávanie zamestnancom v dôsledku zvyšujúcich sa nárokov na kvalitu služieb a plánovať svoj rozvoj

na minimálne ďalšie 3 roky v súlade s viacročným plánovaním verejných financií. Do Fondu odkázanosti budú vstupovať všetky zdroje financovania dlhodobej starostlivosti. Poskytovateľ, ktorého si občan vyberie, bude dostávať úhrady z Fondu jednou platbou na základe predloženého poukazu zo strany prijímateľa sociálnej služby.

3.5 LEPŠIE PODMIENKY PRE POMÁHAJÚCE PROFESIE

Okrem dôstojných miezd a pravidelného vzdelávania chceme zabezpečiť v spolupráci so samosprávami a zásadným posilňovaním nájomného bývania zvýhodnené podmienky pre poskytovanie prednostného nájomného bývania pomáhajúcim profesiám – sociálnym pracovníkom, opatrovateľkám, sestrám a inému zdravotnícko-sociálnemu personálu. Ako dočasné urgentné opatrenie súčasného akútneho nedostatku opatrovateľiek v SR je potrebné zaviesť výnimkou zo Zákonníka práce - možnosť zamestnávania slovenských opatrovateľiek a opatrovateľov na dvojtyždňové turnusy, čím sa aspoň časti z tých, ktorí pracujú v zahraničí a majú záujem o prácu v SR, umožní návrat na Slovensko.

Rovnako sa musí zvýšiť aj zdravotná a právna ochrana zamestnancov v pomáhajúcich profesiách vzhľadom na vysoké fyzické a psychické nároky a zodpovednosť pri práci. Kúpele pre opatrovateľky a sestry zo zdrojov zdravotných poisťovní sú vždy lacnejšie, ako liečenie podlomeného zdravia ľudí z pomáhajúcich profesií. Aby sme do pomáhajúcich profesií dokázali získať aj mladých ľudí, okrem možného nájomného bývania treba uvažovať aj o prípadných ďalších ekonomických motiváciách pre pomáhajúce profesie.

Keďže pracovníci rýchlej zdravotníckej pomoci sú súčasťou starostlivosti aj o seniorov a odkázaných a rovnako je ťažké získať do tejto profesie nových a mladých ľudí, je potrebné aj u tejto profesie zabezpečiť garanciu ich miezd na úrovni zodpovedajúcej náročnosti ich práce (obdoba lekár, sestra). Do budúcnosti je nutné začať diskusiu o tom, či nie je potrebné aspoň časť zdravotníckych záchranárov presunúť zo súkromného sektora do verejného a garantovať tak benefity záchranárom štátom a občanom za istotu dostatočného počtu záchranárov

Viac komunitnej a terénnej pomoci

Služby krízovej intervencie musia byť garantované štátom, lebo občan v kríze má Ústavou SR deklarované právo na pomoc štátu. Služby krízovej intervencie, ako je nocľaháreň, útulok, zariadenie núdzového bývania a domov na polceste, by mali byť hradené štátom na základe Nariadenia vlády s pravidelnou valorizáciou, pričom základná výška príspevku by vychádzala akoby z III. stupňa odkázanosti, ktorý platí pre služby podmienené odkázanosťou. Pravidelnú dotáciu od štátu by mali mať aj tiesňové a krízové linky pomoci prevádzkované neziskovými organizáciami, ktoré spĺňajú vopred určené kritériá (počty volaní, odborne spôsobilý personál,...).

Účinnnejšia a adresnejšia prevencia a intervencia pre zdravotne postihnutých

Obrovské bremeno náročnej práce dnes štát a samospráva necháva na rodinách opatrujúcich svojich príbuzných s odkázanosťou, alebo psychiatrickou diagnózou, detí s autizmom a inak ťažko chorých a postihnutých detí. Nie je to ani spravodlivo, ani dostatočne finančne ohodnotené, pričom nik neposkytuje takto vyčerpaným opatrovníkom pomoc a podporu. Chceme zabezpečiť domácim opatrovníkom prístup k odľahčovacej službe tým, že štátnym príspevkom túto službu atraktívne a umožníme jej rozvoj. Vyplácanie opatrovníckeho príspevku môžeme tiež zaradiť do platieb, ktoré budú uhrádzané z Fondu odkázanosti, čím zjednotíme formálnu aj neformálnu starostlivosť a zjednodušíme systém pre bežného občana a zefektívňime financovanie a administratívu aj pre samotný štát.

3.6 INTEGRÁCIA VYLÚČENÝCH SKUPÍN – KAŽDÝ ROK 10 KOMPLEXNÝCH RIEŠENÍ

Naša spoločnosť je dostatočne vyspelá na to, aby sa dokázala postarať o svojich sociálne slabých. Pomoc musí smerovať k opätovnému zaradeniu sa do spoločnosti a na trh práce, či už v chránenej dielni, sociálnom podniku alebo na komerčnom trhu. Slabé sociálne postavenie nemôže byť dôvodom pre horší prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a k iným verejným službám. Nemôžeme dopustiť replikovanie chudoby medzi generáciami s chybnou výhovorkou na fungovanie trhových mechanizmov.

Za skupiny ohrozené sociálnym vylúčením a za sociálne vylúčené skupiny sa považujú skupiny detí a mládeže ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením, rodiny s deťmi v chudobe a ohrozené sociálnym vylúčením, iné skupiny populácie ohrozené sociálnym vylúčením (napr. fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, starší ľudia, nízkopríjmové skupiny, migranti, bezdomovci, marginalizované komunity, najmä obyvatelia segregovaných a separovaných rómskych komunít, pre ktoré sú vykonávané opatrenia sociálnej inklúzie) a osoby bez vzdelania, resp. s nízkym stupňom vzdelania, ktoré sú nezamestnané viac ako 24 mesiacov a ktoré nemožno identifikovať v rámci uvedených cieľových skupín.

Vo vyspelej krajine ako je Slovensko, by sme nemali mať deti, ktoré sú bez skutočného domova, ktoré putujú celé svoje detstvo so svojou matkou alebo rodičmi z ubytovne do ubytovne. Preto je nevyhnutné pomôcť pracujúcej chudobe získať stabilný domov zvýšením počtu nájomných bytov v dostupných cenových kategóriách (150-300 eur podľa rozlohy) v rámci štandardných bytových domov, ktoré integrujú tieto rodiny do spoločnosti.

Každý rok desať komplexných riešení

Každý rok naštartujeme komplexnú niekoľkoročnú revitalizáciu desiatich marginalizovaných komunít. Budeme klásť dôraz na realizáciu integrovaných, komplexných a dlhodobých opatrení s cieľom individuálnej podpory v partnerskej spolupráci so samosprávami a tretím sektorom.

4. VZDELANIE, VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE

- Jedna verejnoprávna organizácia na financovanie výskumu
- Kvalitné školstvo pre všetkých
- Vyššie mzdy a lepšie podmienky pre učiteľov
- Zameranie na výsledky
- Šport je súčasťou dobrej výchovy a vzdelávania
- Centrá excelentného výskumu

V dobe globalizácie, otvoreného trhu, voľného pohybu je okrem prírodného bohatstva krajiny rozhodujúci pre prosperitu, slobodu a bezpečnosť krajiny najmä ľudský kapitál. Kritické myslenie podporené vzdelaním, podpora osobnostného rastu v procese vzdelávania, rodinného prostredia, integrácia v kultúrno-športových aktivitách dieťaťa a dospelujúceho človeka sú kľúčové. Slovensko čelí dlhodobým veľkým výzvam svojej existencie a kvality života občanov. Geopolitické umiestnenie, kultúra a civilizačné hodnoty budú viac a viac skúšané a Slovensko a jeho občania majú právo a možnosť sa rozhodnúť ako Slovensko bude vyzerieť.

Nič nie je pre dlhodobý hospodársky úspech štátu dôležitejšie, ako zruční a vzdelaní ľudia. Inovácie, veda a výskum sú hospodársky a spoločensky najdôležitejšími aktívami, ktoré Slovensko musí zabezpečiť, rozvíjať a chrániť.

Potrebujeme odstrániť mnohé nesystémové a nepotrebné regulácie zo školstva, podporiť zvyšovanie kvality učiteľov vyššou kombináciou teórie a praxe v oblasti učiteľských znalostí a kompetencií, zlepšiť technické a technologické vybavenie dielní, a vytvárať partnerstvá a riešenia pre konkrétne potreby lokálnych podnikov.

Výsledky vedy a výskumu sú jedinou **ochranou pred nezamestnanosťou** spôsobenou automatizáciou a robotizáciou v takých priemyselných segmentoch, ako je práve na Slovensku dominantný automobilový priemysel. Iba vďaka excelentnej vede a výskumu sa zaradíme medzi moderné a úspešné krajiny v našom európskom spoločenstve a budeme sa

podieľať na spoločnom riešení obrovských globálnych problémov ako boj s rakovinou, globálne otepľovanie, priemysel 4.0, podpora obnoviteľných energetických zdrojov, a pod., a zaradíme sa medzi moderné štáty EÚ.

4.1 JEDNA VEREJNOPRÁVNNA ORGANIZÁCIA NA FINANCOVANIE VÝSKUMU

Hlásime sa k aktívnemu štátu, ktorý zriadi **jednu špičkovú verejnoprávnú organizáciu na prerozdeľovanie všetkých financií na základný aj aplikovaný výskum**. Tá bude kontrolovať merateľné výstupy grantov a stimulov, manažovať propagáciu vedy a výskumu na Slovensku, tech-transfer, vznik nových startupov, novovytvorených klastrov, manažovať systém efektívneho získavania ERC grantov a iných grantov EÚ zo schém ako napr. Horizon2020 a zefektívni využívanie a čerpanie fondov EÚ pre vedu, výskum a inovácie.

Tento centrálny národný orgán s vysokokvalifikovanými pracovníkmi bude investovať do oblastí výskumu v súlade s hlavnými prioritami slovenskej vedy a výskumu, ktoré sú viazané na naše hlavné spoločenské problémy a potrebné finančné objemy.

Investície do ďalšieho vzdelávania vedcov

Obrovským problémom Slovenska je, že odchádzajú mladí vedci, ktorí tak predávajú svoje vzdelanie a skúsenosti v zahraničí. Slovensko sa musí snažiť udržať si tých, ktorých prínos pre slovenskú vedu a výskum by bol významný: vytvárať im vhodné podmienky na excelentný výskum na univerzitách, vo vedeckých parkoch či iných inštitúciách, umožniť im vytvárať tímy najlepších odborníkov a vytvárať synergie pri riešení komplexných spoločenských problémov s ďalšími špičkovými vedcami.

Navrhujeme, aby štát finančne podporil študijné a post-doktorandské pobyty na prestížnych univerzitách, aby prácou v zahraničných excelentných tímoch nadobudli odborníci ďalšie cenné skúsenosti a vedomosti. Vedecké talenty sa zaviažu, že sa s nadobudnutými vedomosťami vrátia na Slovensko a budú pokračovať vo svojom výskume v našich vedeckých

zariadeniach. Takéto programy pre najlepších mladých vedcov by štát stáli podstatne menej ako pokračovanie odlivu mozgov zo Slovenska.

Zároveň podporíme programy zamerané na dočasné prilákanie špičkových vedeckých kapacít zo zahraničia, ktoré pomôžu na domácich univerzitách a výskumných centrách vybudovať excelentné tímy so zapojením domácich vedeckých kapacít, postdoktorandov a mladých vedcov a prispejú tak k efektu prelievania znalostí, výskumných metód a praktík a pomôžu zapísať slovenské inštitúcie na vedecko-výskumnú mapu Európy.

4.2 KVALITNÉ ŠKOLSTVO PRE VŠETKÝCH

Investície do ľudí, nášho najväčšieho bohatstva, začínajú už v materských školách a pokračujú na základných a stredných školách.

Pritom je nevyhnutné, aby školy a ich študijné odbory reflektovali požiadavky na vzdelaných pracovníkov podľa typov prosperujúcich odvetví. Systém školstva musí umožňovať pružnejšie dovzdelávanie pracujúcich a rekvalifikujúcich sa občanov Slovenska. Vládou podporované projekty v oblasti školstva musia byť stimulované reálnymi požiadavkami firiem na konkrétne formy pripravenosti absolventov, radikálne sa musí zvýšiť prepojenie škôl na všetkých úrovniach vzdelávania s firmami a podnikateľskými subjektmi s cieľom vychovávať ľudí, ktorých Slovensko potrebuje pre trvalý rozvoj hospodárstva krajiny.

Deklarácia 2020

DOBRÁ VOLBA podporuje Deklaráciu 2020 Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku a partnerských organizácií pôsobiacich v školstve a prijíma záväzok:

- zvyšovať podiel HDP na školstvo, vedu a výskum, každoročne zvyšovať mzdové ohodnotenie zamestnancov školstva, zjednotiť financovanie regionálneho školstva, prehodnotiť systém normatívneho financovania na žiaka a triedu a dofinancovať infraštruktúru regionálneho školstva,
- zabezpečiť dostupné materské školy,
- zlepšovať sociálne zabezpečenie a podporovať profesionálny rozvoj zamestnancov školstva,

- podporovať prirodzenú integráciu žiakov,
- prehodnotiť kompetencie riaditeľov a zriaďovateľov,
- aktívne podporovať rozvoj odborného školstva,
- zvýšiť ochranu zamestnancov školstva.

4.3 VYŠŠIE MZDY A LEPŠIE PODMIENKY PRE UČITEĽOV

Kvalitné školstvo začína pri zatraktívnení povolania učiteľa a pritiahnutí najlepších ľudí do tohto odvetvia. Preto budeme presadzovať **dorovnanie miezd učiteľov základných a stredných škôl v roku 2022/2023 priemerným mzdám vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich na Slovensku**. Zároveň garantujeme učiteľom podmienky pre ich každoročný profesijný rast.

Jasne zadefinujeme podmienky pre zaradenie materskej, základnej a strednej školy do siete škôl a školských zariadení s dôrazom na potreby dieťaťa, žiaka a rodiny. **Podporíme investície obcí do výstavby či rekonštrukcií škôl**. Zvýšime zaškolenosť 3 až 5 ročných detí na v roku 2023/2024 na 85 percent. Podporíme fyzickú dostupnosť 1. stupňa základnej školy a školské autobusy zdarma pre deti dochádzajúce na 2. stupeň základnej školy a strednú školu. Presadíme poskytovanie teplej stravy a prístupnú telocvičňu a ihrisko na každej škole. Zrušíme nezmyselné nariadenia, ktoré zbytočne predražujú chod škôl a odvádzajú pozornosť riaditeľov a pedagógov od samotnej práce so žiakmi.

Najdôležitejšie vzdelávanie prebieha v materskej škole, ktoré chceme zabezpečiť bezplatne rovnako, ako vzdelanie na základnej škole, strednej či vysokej škole. Chceme vytvoriť podmienky pre skorú diagnózu a vzdelávanie detí so špeciálnymi potrebami, zvlášť ak sú sociálne znevýhodnené a pripraviť previazanie **50 percent rodinných prídavkov na dieťa s navštevovaním predškolskej dochádzky**.

Presadíme zmenu zamerania ministerstva školstva od direktívnej na podpornú. Úlohu ministerstva a jeho organizácií vidíme v koordinovaní systému vzdelávania od predškolského vzdelávania po celoživotné vzdelávanie, prinášaní nových progresívnych vzdelávacích postupov

a podpore učiteľov v prvej línii. Ministerstvo musí aj oveľa lepšie spolupracovať s ministerstvom hospodárstva a samosprávami.

Chceme začať merať pridanú hodnotu škôl – rozdiel medzi výsledkami pri vstupe do školy a pri jej absolvovaní – aby sme vedeli pomôcť slabým školám zlepšiť ich úroveň, pomohli odbremeniť rodičov a znížili závislosť výsledkov od sociálneho zázemia žiaka. Naši študenti základných škôl však dlhodobo zaostávajú pri testovaniach PISA, ktorého výsledky ukazujú, že systém vzdelávania je príliš orientovaný na vedomosti a málo na zručnosti. V budúcnosti by práve výsledky škôl mali byť jedným z faktorov hybridného financovania škôl.

4.4 ZAMERANIE NA VÝSLEDKY

Od kvalitných učiteľov v kvalitnej infraštruktúre očakávame výsledky – stopercentné zameranie sa na žiaka, či je zo sociálne slabšej, alebo silnejšej rodiny, na rozvoj jeho schopností a talentu a jeho potenciálu rozvíjať slovenské hospodárstvo a spoločnosť v 21. storočí. To si žiada orientáciu na zručnosti ako logické uvažovanie, analytické myslenie, čítanie s porozumením, argumentácia a pod., ktoré zvyšujú kvalitu uchádzača o takmer akékoľvek zamestnanie a zároveň prispievajú k vzdelanej populácii, odolnej voči hrozbám dezinformácií, klamlivej propagandy či rôznym druhom manipulácie.

Chceme prepojiť materské a základné školy s cieľom vytvárania komunitného prostredia pre rôzne vekové kategórie, sociálne skupiny, marginalizované komunity a integráciu znevýhodnených detí do spoločnosti. Osobitne sa budeme venovať ohrozeným skupinám, kde predpoklad na adekvátnu úroveň prípravy na predškolskú dochádzku v rodinnom prostredí je veľmi nízky, a to formou intenzívnej terénnej komunitnej práce s deťmi vo veku od 2-6 rokov, programami pre matky a otcov zameranými na zvýšenie kvality prirodzeného domáceho výchovného prostredia.

Systém vzdelávania musí reflektovať požiadavky na rovný prístup a adekvátnu úroveň znalostí v jednotlivých ročníkoch, a zároveň byť

doplnený možnosťou doplnenia individuálnych učebných podkladov zo strany učiteľov. Je nevyhnutné posilniť technické a jazykové znalosti, športovú zdatnosť detí a zároveň podporiť vo forme vhodných IT riešení ich smerovanie na rôzne typy stredných a remeselných škôl, v priamej nadväznosti na dopyt slovenských firiem.

Viac kompetencií pre samosprávy

Podporíme vznik excelentných stredných škôl s regionálnou pôsobnosťou, špecializáciu gymnázií a väčšiu spoluprácu siete stredných škôl s regionálnymi zamestnávateľmi. Tomu musí zodpovedať aj prenos väčších kompetencií a financií na kraje, ktoré majú prirodzený záujem na svojom hospodárskom raste, udržaní mozgov a investícií, a koordináciu vzdelávania smerom k účinnému a efektívnemu využívaniu zdrojov. Navrhujeme postupný prechod na financovanie stredných škôl podľa dosahovaných výsledkov – úspešnosti absolventov.

4.5 ŠPORT JE SÚČASŤOU DOBREJ VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Za integrálnu súčasť rozvoja považujeme aj systematickú podporu športu, spoluprácu športových klubov so súkromným sektorom, a podporu výstavby a modernizácie športovísk, štadiónov a ostatnej športovej infraštruktúry, ktoré by prilákali viac detí. Okrem potrebnej podpory voľnočasového športovania detí a dospelých osobitne upravíme zákon o športe týkajúci sa individuálnej podpory talentov a vrcholových športovcov. Slovensko potrebuje podporovať šport systematicky na vyššej úrovni, ako je tomu dnes a to nielen priamo z verejných zdrojov, ale aj podporou súkromného sektora. Zároveň je potrebné zvýšiť efektivitu kontroly účelnosti vynakladania finančných prostriedkov prerozdeľovaných v rámci športových zväzov.

4.6 CENTRÁ EXCELENTNÉHO VÝSKUMU

Menej, ale lepších vysokých škôl

Štát, ako riadny hospodár musí prísne dbať o efektívnosť vynakladaných investícií do vysokoškolského vzdelávania a ich účelnosť smerom k napĺňaniu potrieb slovenského hospodárstva – zásadného zvyšovania

produktivity práce. Dôležitým krokom je reforma typov a počtov vysokých škôl, ktoré v súčasnosti nezodpovedajú potrebe výchovy absolventov pre štrukturálne a hospodárske nastavenie Slovenska. Prioritou je zamerať sa na nastavenie systému vzdelávania a stabilizácie vybraných kritických profesií, a to lekárov, sociálnych pracovníkov, vývojárov pre IT-elektroniku a ďalšie v súčasnosti veľmi ťažko na Slovensku obsadzované, ale potrebné profesie.

Zásadnou zmenou financovania vysokých škôl je v orientácii sa na výsledky. Výsledkom nemôže byť počet študentov ani absolventov, ale ich následné uplatnenie (stupne podľa primeranosti dosiahnutému vzdelaniu v odbore), výsledky vo vedeckej publikačnej činnosti v relevantných časopisoch, výsledky z APV a spolupráce so súkromným sektorom. Podporujeme porovnávanie VŠ a fakúlt, ako aj prirodzenú integráciu vo väčšie a kvalitnejšie celky.

Osobitným problémom je podkapitalizácia verejných VŠ a nízke mzdy učiteľov VŠ. V tejto oblasti je potrebné selektívne odmeňovať za výsledky.

Centrá excelentného výskumu

Navrhujeme znížiť počet vysokých škôl na Slovensku a ich rozdelenie na špičkové univerzity a regionálne vysoké školy podporujúce regionálne hospodárstva aplikovaným výskumom.

Podporíme vybudovanie centier excelentného výskumu v súlade s priemyselnou špecializáciou Slovenska (klastre) a motivujeme regionálne vysoké školy k úzkej spolupráci s miestnymi výrobcami. Štát zaplatí školné každému študentovi, ktorého príjmu na najlepšie univerzity a vysoké školy sveta.

5. FUNGUJÚCI A POCTIVÝ ŠTÁT

- Hlas regiónov v parlamente
- Rozšírenie katalógu základných práv
- Súdna moc
- Prokuratúra
- Moderná verejná správa
- Skvalitnenie činnosti NR SR a osobitne legislatívneho procesu
- Posilnenie postavenia Verejného ochrancu práv
- Kvalitný policajný zbor, dobré ohodnotenie policajtov a kariérny postup
- Hodnotenie štátnych zamestnancov podľa výsledkov

Túžba po spravodlivosti je daná každému človeku a spravodlivosť tvorí základný rámec pre fungujúcu spoločnosť a trhovú hospodárstvo. Účinné a efektívne vymáhanie spravodlivosti je jednou zo základných úloh, ktoré občania od štátu plným právom očakávajú. Toto si uvedomujú všetci občania Slovenska zvlášť v súčasnosti, keď na povrch vychádzajú nové a nové informácie o prepojeniach predstaviteľov politiky, súdnej moci a podnikateľského prostredia.

Uvedomujeme si, že základom poctivého štátu musí byť nulová tolerancia voči korupcii. Korupcia totiž ohrozuje právny štát a demokraciu, podkopáva slušnosť a sociálnu spravodlivosť, narúša hospodársku súťaž a ohrozuje stabilitu demokratických inštitúcií a morálne základy spoločnosti. Navrhujeme preto personálne a finančne významne posilniť policajné operatívne a vyšetrovacie zložky, ktoré sa venujú odhaľovaniu korupcie. Rovnako chceme presadiť aj **zákon o hmotnej zodpovednosti verejných činiteľov** za škodu, ktorá vznikla ich nezákonným úradným postupom alebo nezákonným rozhodnutím.

Spravodlivá spoločnosť je občianska a zodpovedná spoločnosť, ktorá nielen pozná svoje práva a povinnosti, ale môže a dokáže si ich aj účinne uplatňovať. Presadzuje otvorené vládnutie a informovanú spoločnosť,

ktorá sprístupňuje čo najväčší počet informácií o činnosti orgánov verejnej moci a podporuje čo najväčšiu transparentnosť rozhodovacích procesov. Jej predpokladom je odpolitizovanie verejnej správy, čiže úzke definovanie politických funkcií, stanovenie jasných pravidiel pre transparentný výber štátnych úradníkov a poskytnutie stability a istoty pre ostatný profesionálny aparát verejnej správy. Spravodlivá spoločnosť by nebola možná bez zabezpečenia prístupu sociálne slabých k spravodlivosti formou podpory rozširovania právnej pomoci pre seniorov a sociálne slabých spoluobčanov.

Chýbajúca dôvera v spoločnosti predstavuje pre štát zvýšené náklady. Dôveru však nemožno vybudovať, ak nezabezpečíme rovnaký prístup k spravodlivosti pre každého, ak justičné a iné orgány ochrany práva nedokážu rozhodovať v súlade s právnym poriadkom a včas, ak neodstránime korupciu v justícii a verejnom živote a ak nevytvoríme rovnaké pravidlá spravodlivej súťaže a konkurencie pre fyzické a právnické osoby. Prosperujúci a poctivý štát musí dokázať nielen zabrániť obrovským daňovým únikom, zvlášť dane z pridanej hodnoty, z ktorých má prospech sivá a čierna ekonomika, vrátane organizovaného zločinu, ale tiež šetrne hospodáriť a nakladať s verejnými zdrojmi, aby tieto mohli slúžiť v prospech občanov vo všetkých oblastiach sociálnej nadstavby.

5.1 POSILNENIE ZASTÚPENIA REGIÓNOV A VÄČŠIA VÁHA PRE HLAS VOLIČA

Závažnými dôsledkami krízy dôvery je politika vychádzajúca z odlúčenia poslancov od ich voličov. Politické strany fungujú na princípoch silných lídrov, ktorí do politiky cez jednotnú kandidátku prinášajú ľudí, za ktorými nie je výrazná ich znalosť ani podpora voličov. Vďaka jednému volebnému obvodu a jednotnej kandidátke sa takíto politici stávajú poslancami NR SR bez toho, aby skutočne reprezentovali svojich voličov a zodpovedajú sa iba predsedom alebo vedeniam strán, ktorí ich nominovali na kandidátne listiny.

Považujeme preto za potrebné zmeniť spôsob volieb do NR SR tak, aby budúci poslanci niesli výrazne väčšiu zodpovednosť voči svojim voličom v jednotlivých volebných obvodoch, čo významne posilní prepojenosť politikov s regiónmi, v ktorých budú volení.

Posilnenie reprezentácie regiónov v národnom parlamente a skvalitnenie ústavodarného a legislatívneho procesu sú dôležitými predpokladmi nielen pre stabilitu a rozvoj samotného štátu, ale zároveň aj pre rozvoj regiónov a celého hospodárstva. Pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky preto navrhujeme vytvorenie 8 volebných obvodov v územnej pôsobnosti samosprávnych krajov, v rámci ktorých budú politické subjekty podávať samostatné kandidátne listiny s kandidátmi, ktorí majú v týchto regiónoch trvalý pobyt.

Týmto krokom sa významne prispeje k posilneniu demokratizácie politického života:

- podporí sa účasť voličov v jednotlivých volebných krajoch,
- oslabí sa moc straníckych centrál politických strán,
- oslabí sa silnejúca partokracia (osobitne v nadmerne centralisticky orientovaných politických stranách - strany jedného muža),
- obmedzia sa centralizačné tendencie vo vnútri jednotlivých politických strán, (pri zostavovaní kandidátnych listín),
- zvýšenie počtu volebných obvodov podporí vnútrostranícku súťaž,
- podporí sa koexistencia viacerých silných regionálnych osobností v politických stranách,
- zlepší sa kontakt poslancov s voličmi,
- zlepší sa autentické zastúpenie regiónov v parlamente,
- umožní sa, aby sa výraznejšie presadili regionálne osobnosti na kandidátnych listinách politických strán, čo vytvorí lepšie podmienky pre riešenie regionálnych problémov na pôde zákonodarného zboru.

Väčšiu váhu hlasom voličov pri voľbách do NR SR chceme dosiahnuť aj zvýšením počtu ich preferenčných hlasov zo súčasných štyroch na šesť hlasov.

5.2 ROZŠÍRENIE KATALÓGU ZÁKLADNÝCH PRÁV

Štát musí garantovať právo na zodpovednú a dobrú správu vecí verejných a zákaz diskriminácie na základe zdravotného postihnutia a veku. Vzťah

medzi občanom a štátom, resp. orgánmi verejnej moci, doteraz bol a je stále nevyvážený. Občania majú právom pocit, že sú tí slabší a veľmi ťažko sa domáhajú svojich základných práv. Aj preto chceme presadiť ako základné právo – právo na zodpovednú a dobrú správu vecí verejných. Cieľom tohto práva, ktoré sa stane vymáhateľným, je zabezpečiť občanom právo, aby:

- orgány verejnej správy vybavovali ich záležitosti dôstojným spôsobom, nestranne, spravodlivo a v primeranej lehote;
- orgány verejnej správy poskytovali účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka, pomoc a poučenia, aby tieto osoby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu;
- každý účastník konania, zúčastnená osoba a iná osoba, ktorých sa konanie týka, mali právo byť vypočutí pred akýmkoľvek individuálnym rozhodnutím, ktoré by sa ich mohlo nepriaznivo dotknúť, mali príležitosť svoje práva a záujmy účinne obhajovať, vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia a uplatniť svoje návrhy;
- každý účastník konania, zúčastnená osoba a iná osoba mali možnosť nahliadať do spisu orgánu verejnej správy, ktorý sa týka ich záležitosti;
- každé rozhodnutie orgánu verejnej správy vychádzalo zo spoľahlivo zisteného stavu veci a bolo riadne odôvodnené.

Zároveň chceme presadiť **doplnenie Ústavy SR o zákaz diskriminácie** na základe zdravotného postihnutia a veku a v súvislosti s plánovanou novou koncepciou ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorej cieľom je zabezpečenie kvalitnej a dostupnej ústavnej zdravotnej starostlivosti pre pacienta, aj **právo občanov na dostupnú bezplatnú zdravotnú starostlivosť** tak, aby občania SR mali právo na ekonomicky dostupnú zdravotnú starostlivosť v čase a mieste podľa súčasných zdravotných štandardov a medicínskych dôkazov.

5.3 SÚDNA MOC

Dôvera v spravodlivé súdnictvo je na Slovensku vážne naštŕbená. Pritom hlavným problémom zrejme nie sú chýbajúce inštitúcie či legislatíva, ale zlyhania týchto inštitúcií a osobné zlyhania jednotlivých sudcov. Posilnenie verejnej kontroly súdnej moci je pritom jedným zo spôsobov, ako prinavrátiť

dôveru občanov k súdom. Presadíme povinné nahrávanie súdneho procesu namiesto diktovania do zápisnice sudcom, ktoré jednak predlžuje súdne konanie a ani nemusí obsahovať presný záznam z pojednávania, vrátane indikácie dôstojného a nestranného správania sa sudcu. Zlepšíme podmienky pre špecializáciu sudcov, pre dostatočný podporný aparát súdnych úradníkov, justičných čakatel'ov a pod.

V záujme urýchlenia súdneho konania a špecializácie navrhujeme zriadenie špecializovaných súdov pre rodinné veci, dopravné veci, duševné vlastníctvo, dedičské veci a pod.

V snahe očistiť justíciu od sudcov, ktorí nespĺňajú predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu budú vykonávať riadne po celý čas trvania funkcie sudcu, budeme presadzovať ústavné prelomenie nálezů ústavného súdu PL. ÚS 21/2014-96, ktorým tento súdny orgán ochrany ústavnosti odmietol súčasný model bezpečnostných previerok sudcov.

V záujme dôslednej verejnej kontroly súdnej moci presadíme, aby sa uplatňoval princíp, že deväť z osemnástich členov Súdnej rady SR, ktorých menuje a odvoláva prezident, vymenúva a odvoláva vláda a volí a odvoláva NR SR, budú vyberaní z radov osôb s právnickým vzdelaním, ktoré nie sú sudcovia.

Podporujeme tiež profesionalizáciu (činnosť za primeranú odmenu) sudcov disciplinárnych senátov. Rovnako ako pri pravidelnom a komplexnom hodnotení sudcov, by ako hodnotitelia mali pracovať, popri reprezentantoch iných právnických profesií, aj emeritní sudcovia.

Správne súdnictvo – Najvyšší správny súd

Podporujeme vyňatie správneho súdnictva zo štruktúry všeobecných súdov a jeho zakotvenie ako samostatnej zložky súdnej moci zastrešenej Najvyšším správnym súdom. Hlavnou úlohou tohto kasačného súdu bude chrániť zákonnosť a jednotu rozhodovania krajských správnych súdov a orgánov verejnej správy a poskytovať ochranu proti nečinnosti alebo nezákonným zásahom orgánov verejnej správy.

Najvyšší správny súd bude oprávnený rozhodovať aj vo veciach rozpustenia politických strán a politických hnutí a tiež vo veciach kasačných sťažností proti rozhodnutiam krajských správnych súdov a v ďalších veciach. Na Najvyšší správny súd by mali prejsť tiež oprávnenia rozhodovať napr. vo veciach:

- súladu všeobecne záväzných právnych predpisov miestnych orgánov štátnej správy a všeobecne záväzných nariadení orgánov územnej samosprávy so zákonmi, s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy,
- kompetenčných sporov medzi ústrednými orgánmi štátnej správy,
- v sporných prípadoch o tom, či je daná kontrolná pôsobnosť Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky,
- sťažností orgánov územnej samosprávy proti nezákonnému rozhodnutiu alebo inému nezákonnému zásahu do vecí územnej samosprávy,
- zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.
- kasačných sťažností proti výsledkom miestneho referenda a referenda na území VÚC.

Tým by sa výrazne odľahčila rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Potvrdenie ústavnosti referendových otázok

S cieľom zabrániť zbytočným sporom o ústavnosti otázok navrhovaných v referende navrhujeme, aby sa prezident Slovenskej republiky pred vyhlásením referenda v každom jednotlivom prípade obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky s návrhom na rozhodnutie, či predmet referenda, ktoré sa má vyhlásiť je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.

Ministerstvo spravodlivosti

Chceme presadiť, aby Ministerstvo spravodlivosti SR čo najskôr pripravilo do návrhov príslušných legislatívnych opatrení závery a odporúčania obsiahnuté v správe Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému

– hodnotenie a odporúčania vypracované expertmi Európskej komisie pre efektívnu spravodlivosť (CEPEJ). Ide predovšetkým o optimalizáciu súdnej mapy so zameraním na ďalšiu špecializáciu sudcov a súdov, zjednodušenie niektorých súdnych konaní, zavedenie elektronických platobných rozkazov, zavedenie analýzy štatistických údajov pre lepšie riadenie súdov, zavedenie zmien v postupe výberu kandidátov na sudcov a v procese hodnotenia sudcov a zamestnancov súdu.

5.4 PROKURATÚRA SR

Zastávame názor, že tragické udalosti ostatných rokov ukázali v celej šírke nedostatky súčasného modelu organizácie prokuratúry. Chceme preto presadiť zásadné zmeny jej organizácie a kompetencií. Navrhujeme:

- **obmedzenie kompetencie prokuratúry v netrestných veciach** na minimálne nevyhnutnú mieru,
- väčšiu transparentnosť výberových konaní na funkciu prokurátora,
- úpravu procesu výberu generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora rozšírením subjektov oprávnených navrhnúť kandidátov, povinným verejným vypočutím kandidátov, verejným hlasovaním v Národnej rade SR, požiadavkou na kvalifikovanú väčšinu a rozšírením podmienok umožňujúcich odvolanie generálneho prokurátora podobne, ako u sudcov,
- **zrušenie monokratického princípu** organizácie prokuratúry a jeho nahradenie vzťahom tzv. obmedzenej nadriadenosti a podriadenosti, ktorý by sa podobne ako v Českej republike označoval ako dohľad a realizoval sa tak v horizontálnej, ako aj vertikálnej rovine štruktúry prokuratúry, pri súčasnom sprísnení disciplinárnej zodpovednosti prokurátorov, zriadení disciplinárnych komisií aj na úrovni krajských prokuratúr a úprave disciplinárneho konania. V prípade zriadenia Najvyššieho správneho súdu prenesenie tohto konania na tento orgán, rovnako ako v prípade sudcov exekútorov prípadne ďalších právnických profesií.
- prehlbovanie transparentnosti prokuratúry doplnením Rady prokurátorov, ako najvyššieho výkonného orgánu samosprávy prokurátorov s celoštátnou pôsobnosťou, úlohou ktorého je iniciatívne zabezpečovať a chrániť práva a oprávnené záujmy prokurátorov a koordinovať činnosť prokurátorských rád, aj o zástupcov iných právnických profesií, podobne ako v Súdnej rade SR.

Menej trestov a viac spravodlivosti

Na Slovensku máme na 100 tis. obyvateľov približne 3-3,5 násobne viac väzňov ako v krajinách západnej Európy. Napriek tomu však dochádza neraz k výrazným disproporciám pri ukladaní trestov za násilnú trestnú činnosť v porovnaní s menej závažnou trestnou činnosťou, čo pre bežného občana vyvoláva pocit nespravodlivosti a nedôvery v samotný výkon spravodlivosti. Ukladanie nepodmienečných trestov odňatia slobody pri menej závažných skutkoch spôsobuje, že odsúdení (mnohokrát mladí ľudia vo veku do 25 r.) nie sú schopní na plnohodnotný návrat do spoločnosti. Výkon trestu väzňov zároveň viaže výrazne vyššie finančné prostriedky, ako využitie alternatívnych trestov (pri menej závažných skutkoch), ktoré naša legislatíva pozná a pri ktorých sa výrazne zvyšuje pravdepodobnosť na plnohodnotnú integráciu do spoločnosti a nápravu takéhoto človeka.

Preto navrhujeme:

- opätovne zaviesť materiálny korektív pri všetkých trestných činoch, zvýšiť hodnotu malej škody, ktorá je dlhodobo na nezmennej úrovni 266 eur, prehodnotiť horné hranice trestných činov za menej závažné skutky a posilniť zabezpečenie ochrany spoločnosti pred útekmi páchatel'ov pri súdení na slobode, najmä v prípade odvolacieho konania pri neprávoplatných odsúdeniach na doživotné tresty,
- zvýšiť podiel peňažných trestov zo súčasnej úrovne cca 4,8% z celkového počtu uložených trestov, ako aj ďalších alternatívnych trestov ako je trest povinnej práce a trest domáceho väzenia,
- urýchlene dokončiť elektronizáciu justície (kapitola súdna moc)
- zaviesť opatrenia na zrýchlenie priebehu trestného konania s cieľom minimalizácie možnosti vzniku prietahov.
- posilniť orientáciu na restoratívne procesy, pri ktorých sa kladie prioritna na potreby obete pred samotným potrestaním páchatel'a, v každodennej praxi orgánov činných v trestnom konaní a súdov, najmä u mladistvých s nižšou závažnosťou konania.

5.5 MODERNÁ VEREJNÁ SPRÁVA

Po 30-ročných skúsenostiach Slovensko potrebuje modernú a dobre fungujúcu verejnú správu – tak štátnu správu ako aj územnú samosprávu.

Štát nie je možné riadiť rezortne a centrálné, je nutné túto moc decentralizovať na samosprávu, ale aj táto decentralizácia musí mať svoje princípy, ktoré je nutné rešpektovať pri prijímaní ďalšej legislatívy.

Je potrebné postupne do verejnej správy presadzovať moderné riešenia vrátane „*Smart Cities a Smart Regiónov*“. Miestna územná samospráva dnes vykonáva viac ako 4500 kompetencií a je nereálne, aby ich v budúcnosti odborne a finančne zvládala každá, aj tá najmenšia obec.

Preto je nevyhnutné prijať niekoľko opatrení:

- zmeniť súčasné prerozdelenie kompetencií medzi štát a samosprávu (obce, mestá a VÚC), t.j. ktoré úlohy majú obce a mestá vykonávať v mene štátu a na jeho náklady a ktoré ako vlastnú kompetenciu samosprávy na svoje náklady,
- zmeniť súčasné právne postavenie okresných úradov a okresných úradov v sídle kraja (bývalých krajských úradov) a ich kompetenčné vybavenie,
- presadiť moderný model fungovania miestnej územnej samosprávy na princípe medzi-obecnej spolupráce a spoločného výkonu kompetencií (napr. formou spoločných obecných úradov),
- znižovať administratívnu náročnosť (byrokráciu) a presadzovať modernú verejnú správu cez elektronizáciu služieb verejnej správy s cieľom lepšieho, lacnejšieho, spoľahlivejšieho a efektívnejšieho poskytovania služieb,
- určiť presné a dostatočne silné kompetencie štátu a samosprávy zmenou legislatívy v oblasti stavebného konania, zjednodušiť administratívu pri povoľovaní stavieb a vyriešiť problém tzv. čiernych stavieb,
- zohľadniť dosahované výsledky pri odmeňovaní zamestnancov v štátnej a verejnej službe a umožniť lepšie odmeňovanie kľúčových štátnych manažérov a odborníkov, ako aj vyvodzovanie hmotnej zodpovednosti (analógia obchodnoprávneho vzťahu štatutára) za prípadné spôsobené škody,
- zefektívniť a zrýchliť verejné obstarávanie presadzovaním jednoduchších a účinnejších postupov obstarávania pri zachovaní čo najväčšej miery transparentnosti a hospodárnosti,
- doriešiť nevyporiadané vlastníctvo k pozemkom pod existujúcimi verejnými stavbami a verejnými plochami a zjednodušiť proces vysporiadania pozemkov pre výstavbu nových stavieb vo verejnom záujme,

- systematicky podporovať realizáciu pozemkových úprav a zabrániť opätovnému drobeniu vlastníctva k pozemkom.

5.6 SKVALITNENIE ČINNOSTI NR SR A OSOBITNE LEGISLATÍVNEHO PROCESU

Skvalitnenie legislatívneho procesu chceme dosiahnuť väčším dôrazom na vládne návrhy zákonov, striktným dodržiavaním podmienok pre skrátené legislatívne konanie, zverejňovaním vládnych a poslaneckých návrhov zákonov výlučne so zapracovanými zmenami v dotknutom právnom predpise (tzv. „konsolidované znenie“) a povinným predkladaním poslaneckých návrhov zákonov na Legislatívnu radu vlády. Skvalitnenie legislatívnej činnosti chceme dosiahnuť aj odstránením možnosti skrátiť 48 hodinovú lehotu pred hlasovaním o podaných poslaneckých pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch v rámci druhého čítania.

Aktívne budeme presadzovať zákon o transparentnom lobingu.

Podporujeme tiež zriadenie osobitného výboru NR SR oprávneného zaoberať sa výsledkami kontrolných zistení Národného kontrolného úradu SR a zriadenie osobitného vyšetrovacieho výboru NR SR.

Stotožňujeme sa so snahou umožniť **voliť občanom Slovenskej republiky zo zahraničia**, a preto predložíme alebo podporíme takú zmenu zákona o podmienkach výkonu volebného práva, ktorá toto umožní pri voľbe prezidenta Slovenskej republiky a pri voľbách do Európskeho parlamentu.

Rovnako sa zasadíme aj o legislatívne zmeny, ktoré prinesú prísnejšie postihovanie „šmejdv“ poškodzujúcich hlavne seniorov a častejšie využívanie alternatívnych trestov.

5.7 POSILNENIE POSTAVENIA VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

Presadzujeme zaradenie komisára pre mladistvých a pre zdravotne postihnuté osoby do štruktúry Verejného ochrancu práv (VOP), v postavení zástupcu VOP pre mladistvých a zástupcu VOP pre zdravotne postihnuté osoby. Rovnako pokladáme za potrebné v súlade s medzinárodnými záväzkami Slovenskej

republiky rozšíriť kompetencie VOP o nasledovné úlohy:

- monitorovať a hodnotiť dodržiavanie základných práv a slobôd v Slovenskej republike,
- zhromažďovať a na požiadanie poskytovať informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v SR,
- uskutočňovať výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti základných práv a slobôd, zhromažďovať a šíriť informácie v tejto oblasti,
- pripravovať vzdelávacie aktivity a podieľať sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerance spoločnosti,
- plniť funkciu národného antidiskriminačného orgánu.

5.8 KVALITNÝ POLICAJNÝ ZBOR, DOBRÉ OHODNOTENIE POLICAJTOV A KARIÉRNY POSTUP

Práca policajtov je výnimočne náročná a požiadavky na policajtov neustále stúpajú. Kvalitu zásahov chceme zvýšiť lepším výcvikom, pravidelnými tréningami a praktickými školeniami na zvýšenie autority policajtov a bezpečnosti zásahov, či zlepšenie komunikácie. Zároveň sa zasadíme za zvýšenie ohodnotenia policajtov podľa náročnosti práce, realizovaných zásahov a výsledkov, ako aj poskytovanie ďalších výhod ako sú nájomné byty štátnej správy pre zatraktívnenie povolania policajta.

Budeme presadzovať taký systém hodnotenia príslušníkov Policajného zboru, ktorý zohľadňuje celkové výsledky bezpečnosti Slovenska a jeho občanov a nie ukazovatele neprirodzenej činnosti. Nie je potrebné vykazovať štatistiku, napr. v oblasti počtu objasnených krádeží, ale je potrebné znížiť počet krádeží.

Sme za zavedenie povinných funkčných období pre riadiace funkcie v policajnom zbore a ZVJS s povinnosťou výberových konaní a požiadavkami na prax v odbore.

Preto je potrebné

- zefektívniť systém riadenia PZ, predovšetkým zefektívniť neprimeranú byrokráciu,
- zabezpečiť adekvátne materiálno-technické vybavenie pre oddelenia PZ, vrátane prehodnotenia kompetencií a efektívnejších procesov schvaľovania pre drobnú správu majetku (kancelárska technika, drobný

spotrebný materiál)

- digitalizovať a automatizovať činnosti PZ, zaviesť využívanie moderných technológií,
- zabezpečiť systém ochrany informácií v práci PZ (zamedziť únikom informácií...),
- efektívne a účelne zabezpečovať sústavné vzdelávanie policajtov, najmä funkcionárov v oblasti moderných nových hrozieb, manažérskych zručností a komunikácie,
- zatriktívniť PZ pre mladú generáciu – nájomné byty, bezplatné cestovanie.

5.9 HODNOTENIE ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOV PODĽA VÝSLEDKOV

Musíme znížiť byrokráciu, ktorá trápi rovnako domácnosti, ako podnikateľov. Štát musí mať k dispozícii moderný aparát výkonných štátnych úradníkov, bez ktorých nemôžu fungovať akékoľvek inštitúcie, hospodárstvo, ani spoločnosť. Budeme presadzovať zmenu odmeňovania štátnych zamestnancov podľa výsledkov a nie podľa diplomu a podľa výkonu – v súlade s princípom, že nie je dôležité vykazovať neustálu činnosť, ale mať výsledky. Sme za lepšie odmeňovanie kľúčových štátnych manažérov a odborníkov, ale musia mať vyššiu zodpovednosť za spôsobené škody, a to aj zodpovednosť ručenia svojím majetkom. Sme za budovanie kariérnej štátnej služby – funkčné obdobia a povinné výberové konanie pre vyššie stupne riadiacich funkcionárov. Sme za oficiálne verejné porovnávanie úradov a služieb a previazanie s odmeňovaním zamestnancov. Chceme dosiahnuť zmenu v odmeňovaní štátnych a verejných zamestnancov, ktorá by odrážala životné náklady v mieste pôsobenia formou príplatku a poskytovania ďalších výhod, ako sú nájomné byty štátnej správy.

6. ZDRAVÉ HOSPODÁRSTVO V REGIÓNOCH

- **Špecializované priemyselné klastre**
- **Zdravé verejné financie**
- **Efektívne čerpanie európskych fondov**
- **Bezpečné potraviny a rozvoj vidieka**
- **Moderná bezpečná energetika**
- **Udržateľné životné prostredie**
- **Jednotka v cestovnom ruchu**
- **Spravodlivá konkurencia**

Slovenská ekonomika rastie, rovnako ako mzdy a zamestnanosť. Obavy však pramenia jednak z udržateľnosti tohto rastu – prílišnej závislosti na zahraničných investoroch, štruktúry hospodárstva a nedostatočného prispôsobovania sa globálnym zmenám, a jednak z vytvárania veľkých regionálnych rozdielov. Tieto obavy zatiaľ ostávali bez adekvátnej reakcie vlád, centrálnej aj miestnych.

Predstavy o štvrtej priemyselnej revolúcii sa vplyvom hospodárskeho rozvoja dostávajú na Slovensku v mnohých priemyselných firmách do reality. Makroekonomická a hospodárska politika Slovenska musí reagovať na nové nastavenie pridanej hodnoty: časť práce preberajú roboty a digitálne priemyselné technológie.

Zásadne sa mení štruktúra pracovného trhu. Štátne regulácie preto musia začať reflektovať na zmeny pracovných pozícií nastavením systému vzdelávania, regulačných opatrení, vrátane nastavenia minimálnej mzdy a dôchodkového zabezpečenia.

Zo strategického hľadiska je nevyhnutné postupovať podľa jasnej priemyselnej politiky, čo doteraz žiadna vláda nepripravila. Nie je možné sa aj naďalej spoliehať na to, že hospodárstvo Slovenska bude ťahané zahraničnými investormi. Je naopak nevyhnutné posilniť štátnu podporu a investície pre slovenské priemyselné firmy a podnikateľov, majúcich výrazný inovačný

potenciál už v súčasnosti. Je potrebné nastaviť motivačné investičné stimuly s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti slovenských výrobcov. Dôležitou súčasťou sú investície do rozvoja priemyselných odvetví Slovenska, ktoré majú rastový potenciál v elektrotechnickom, strojárskom a chemickom priemysle, odpadovom hospodárstve a recyklačno-likvidačných technológiách.

Slovensko má mnoho úspešných „smart“ riešení v oblasti startupov a produktových inovácií, ktoré je potrebné podchytiť a na tomto základe vybudovať inovačnú stratégiu pre rozvoj nových odvetví, spojených s minimalizáciou dopadov vyvolaných klimatickými zmenami, demografiou a technologickou revolúciou.

Vládne stimuly musia viac smerovať aj do tvorby remeselných živností, farmárskych firiem a hlavne do oblasti podpory sektoru služieb v stavebníctve, drobných živnostiach, servisných služieb pre občanov, firmy zaistujúce kompletne e-služby pre občanov a pod.

Podľa skúsenosti vyspelých ekonomík bude naše hospodárstvo len tak vyspelé, ako budú vyspelé naše regióny, a úspech Slovenska bude možný len so zapojením regiónov do rozhodovacieho a riadiaceho procesu. Hospodárska a priemyselná politika musí rátať s aktívnou úlohou samosprávy a sociálno-ekonomických partnerov a stavať na zhodnocovaní bohatstva regiónov.

Preto naším spoločným cieľom je postupné odstraňovanie veľkých regionálnych rozdielov medzi jednotlivými regiónmi na Slovensku pri zachovaní ich špecifických regionálnych črt.

6.1 ŠPECIALIZOVANÉ PRIEMYSELNÉ KLASTRE

Územná odvetvová koncentrácia priemyslu, výskumu, vzdelávacích inštitúcií a súvisiacich služieb je základným pilierom systémového a koordinovaného nastavenia krátkodobého i dlhodobého rozvoja odvetvia, ktoré je nevyhnutným predpokladom cielenej a efektívnej výskumno-vývojovej a vládnej podpory.

Vyššie platy v hospodárstve súvisia s vedou a výskumom. Vytvoríme vhodné podmienky na to, aby sa domáce a európske finančné prostriedky z budúceho fondu InvestEU dostali do slovenskej vedy a výskumu a efektívne premenili na nové technológie, patenty, výrobky a služby. Z európskeho chvosta vo výdavkoch na vedu sa musíme posunúť na predné miesta koncentráciou financovania, ktoré je dnes fragmentové medzi školstvo, zdravotníctvo, poľnohospodárstvo a hospodárstvo, čo podstatne sťažuje realizáciu dlhodobej stratégie rozvoja vedy a výskumu na Slovensku.

Pripravíme a realizujeme priemyselnú politiku zabezpečujúcu udržateľný rozvoj Slovenska pre všetkých. Finančne, daňovými úľavami a expertízou podporíme vytváranie **špecializovaných priemyselných klastrov** s cieľom koncentrovať **investície do vedy a výskumu koncentrovať do týchto oblastí:**

- biomedicína a biotechnológie,
- nano- a materiálové technológie,
- umelá inteligencia a automatizácia /robotika,
- inteligentné mestá a e-technológie,
- obnoviteľné zdroje, odpadové hospodárstvo a recyklačno-likvidačné technológie,

pričom tieto klastre majú reagovať na potreby Slovenska, ale aj na globálne výzvy, ako zdravie, kreatívny priemysel, inkluzívna spoločnosť, nové zdroje energie, globálne otepľovanie, mobilita, moderná energetika, bezpečnosť občanov, digitalizácia, moderné poľnohospodárstvo a potraviny, atď.

Minimálna mzda

Budeme podporovať spravodlivé odmeňovanie pracujúcich a zodpovedajúci rast minimálnej mzdy, ktorá sa môže podľa dopytu miestnych partnerov líšiť podľa odvetvia a regiónu.

6.2 ZDRAVÉ VEREJNÉ FINANČIE

Slovensko z pohľadu súčasnej štruktúry exportne orientovaného hospodárstva a finančného sektora je pomerne zraniteľné na

makroekonomické cykly a vonkajšie ekonomické vplyvy. Z tohto dôvodu je potrebné prísne sledovať verejný dlh a orientovať sa na dlhodobú udržateľnosť verejných financií (záväzky vo vzťahu k sociálnym službám štátu – zdravotníctvo, sociálna starostlivosť, školstvo, bezpečnosť). Osobitný problém sú skryté dlhy v infraštruktúrach, ktoré naopak pri nízkych úrokových sadzbách (dlhových nákladoch), by mali byť riešené prednostne.

Pre ďalšiu ochranu verejných financií je potrebná zásadná podpora rozvoja hospodárstva, ktorá bude stabilnejšia a bude zohľadňovať primárne predpoklady, ktorými Slovensko môže v strednodobom a dlhodobom horizonte disponovať (zručná ekonomika, zamestnanosť v regiónoch – agrosektor, turizmus).

Budeme dbať na **udržanie makroekonomickej rovnováhy a zdravé sociálne a ekonomické prostredie**. Daňový systém nastavíme tak, aby menej zaťažoval prácu a viac bohatstvo. Podporíme zvýšenie finančnej samostatnosti samosprávy kombináciou centrálnych a miestnych daní (DPFO, DPPO, miestne dane) spolu s prepojením príjmu od výsledkov tak, aby daňové zvýhodnenia príjmu fyzických osôb nemali negatívny vplyv na príjmy samosprávy.

Zavedieme maximálne vymeriavacie stropy pre zdravotný a sociálny odvod z celkového príjmu fyzickej osoby (bez ohľadu na formu jej príjmu), zrušíme zážkovú daň pre výplatu dividendy u fyzických osôb a zavedieme zážkovú daň 5% pre právnické osoby pri prvom vyplatení dividendy.

Nekompromisný boj s únikmi na DPH

Bez spravodlivých a odborne zdatných súdov nevieme podstatne znížiť daňové úniky. Približne 1,8 miliardy eur DPH neprichádza do štátnej pokladnice, ale končí v šedej a čiernej ekonomike. Kým v roku 2012 sme z potenciálneho výnosu DPH 100 eur vybrali len 60, v roku 2018 sme vybrali už 77 eur. Je to však stále veľmi málo, lebo európske štáty zvyčajne dokážu vybrať až 90 zo 100 eur potenciálnej DPH. Len štyri štáty v Európskej únii majú nižší výber, ako Slovensko. Takmer štvrtina peňazí, ktoré potrebuje štát tak končí u podvodníkov a kriminálnikov. Pritom na správu daní dávame viac, ako väčšina štátov OECD.

Budeme presadzovať razantný postup voči únikom, ktorý by pri dosiahnutí európskeho normálu priniesol ďalších takmer 7 percent daňových príjmov, čiže až 1,2 percenta HDP. Zasadíme sa o to, aby finančná správa mala povinnosť zverejňovať saldo DPH jednotlivých platcov DPH predovšetkým v prípade, keď saldo zaplatenej DPH spoločnosti je záporné (väčšie vratky ako úhrady DPH). Zasadíme sa o rozšírenie prenesenej daňovej povinnosti DPH na odberateľa (reverse charge) na ďalšie tovary a služby v súlade s legislatívou EÚ. Výber DPH závisí od schopností daňových úradov, ich analytickej podpory a spolupráce s políciou, ako aj kvalitnej prípravy špecializovaných súdov a prokuratúry. Riešením je aj zlepšenie činnosti finančnej správy, dôsledná depolitizácia, oddelenie od ministerstva financií, transparentnosť a reorganizácia. Bez zásadnej inštitucionálnej reformy a bez zásadného skvalitnenia práce súdov si správa daní nebude schopná plniť komplexné úlohy v 21. storočí.

Transferové oceňovanie (Transfer pricing)

S cieľom eliminovať obchádzanie daňových povinností na Slovensku je potrebné efektívnejšie sa zamerať na fiktívne alebo neprimerané vysoké platby za služby medzi obchodnými spoločnosťami (pričom v praxi často ide o medzinárodné transfery). Je potrebné významne posilniť kontrolu oprávnenosti daňového nákladu, pričom je potrebné automatizovať procesy kontroly, najmä pri spoločnostiach s disproporčne vysokými nákladmi za služby (poplatky za režijné náklady, ...).

6.3 EFEKTÍVNE ČERPANIE EURÓPSKÝCH FONDÓV

Realizáciu väčšiny opatrení v oblasti regionálneho rozvoja sa nezaobíde bez potrebných finančných zdrojov. Preto je nevyhnutné sa veľmi intenzívne venovať finančným nástrojom Európskej únie, najmä **európskym fondom**. V rámci efektívnejšieho využívania štrukturálnych fondov budeme ponúkať konkrétny plán, aby sa tieto eurofondy vyčerpali naozaj zmysluplne a načas. Preto by malo Slovensko v rámci EÚ pri čerpaní eurofondov presadzovať tieto opatrenia:

- Zvýšiť podiel malých projektov s nízkym rozpočtom a veľmi jednoduchou administratívou a ľahšou kontrolou čerpania tak, aby naplnili konkrétne potreby, napríklad škôl, univerzít, vedeckých pracovísk, miest a obcí,

kde od vypísania výzvy po poskytnutie samotnej dotácie uplynie len pár týždňov.

- Pri veľkých projektoch obmedzovať, resp. úplne vylúčiť z podpory také sektory, v ktorých je deformované konkurenčné a podnikateľské prostredie. Namiesto nich zamerať podporu na veľké infraštruktúrne projekty celoštátneho alebo európskeho významu, ako sú napríklad diaľnice či železnice, rovnako investície s pákovým efektom, teda také, čo dokážu pritiahnúť ďalšie investície zo súkromného sektora, a samozrejme inovatívne sektory s vysokou pridanou hodnotou, veda a výskum.
- Silnejším kritériom by mala byť maximalizácia pridanej hodnoty, aby realizované projekty prinášali dodatočný úžitok v budúcnosti (vrátane pridanej hodnoty na životné prostredie, adaptáciu alebo zmiernenie dopadov z klimatických zmien.).
- Podpora prostredníctvom projektov by mala smerovať výlučne do oblastí, do ktorých sa chce štát profilovať, a ktoré chce dlhodobo podporiť a ktoré v budúcnosti prinesú prospech celej spoločnosti (výskum, veda, inovácie, dopravná infraštruktúra, cestovný ruch, open-data, protikorupčné a participatívne opatrenia) a tiež do nekomerčných oblastí (vzdelávanie, sociálne služby, životné prostredie)
- Zamerať sa aj na veľké európske projekty a fondy, najmä v oblasti vedy, životného prostredia, či energetickej efektívnosti, ktoré nie sú viazané na jednotlivé členské štáty, ale sa o ne uchádzajú subjekty z celej Únie spoločne. Je potrebné podporovať slovenské subjekty a poskytnúť im všetku potrebnú asistenciu a súčinnosť tak, aby sa podarilo zvýšiť ich konkurencieschopnosť a úspešnosť v zapájaní sa a získavaní prostriedkov z celoeurópskych projektových výziev.
- Systémové zmeny, ktoré sa realizujú prostredníctvom národných projektov, musia byť prísnejšie posudzované na trvalú udržateľnosť.
- Rozšíriť dvojkolovosť podávania projektov, ktorá sa v niektorých oblastiach, kde bola zavedená, ukazuje ako efektívny nástroj pre úsporu finančných prostriedkov pre uchádzačov. Posudzovanie projektov v dvoch kolách, teda najprv projektových zámerov a až následne celých projektov, prispeje zároveň aj k transparentnosti procesu pridelenia dotácií, najmä pri posilnení účasti zahraničných posudzovateľov už vo fáze projektového zámeru.
- Zjednodušiť proces verejného obstarávania, ktorý sa pre slovenské

subjekty ukazuje ako najzdĺhavejšia a byrokraticky najnáročnejšia súčasť riešených projektov.

- Zabezpečiť elektronizáciu celého systému podávania projektov i komunikácie s riadiacim orgánom podobne, ako je to pri veľkých programoch na úrovni celej EÚ (napr. Horizont 2020), kde v priebehu celého procesu žiadania, implementácie ani kontroly subjekt nepríde do kontaktu s papiermi, s nijakým fyzickým formulárom, podpisom, či pečiatkou.
- Striktne uplatňovať princíp „jedenkrát a dost“ pri dokladoch prekladaných zo strany žiadateľov (príklad: žiadne doklady o vysporiadaní všetkých záväzkov voči štátu, keďže si tieto štát vie zistiť).
- Zakázať kritériá prísnejšie než prikazuje legislatíva (napríklad VO).
- Zabezpečiť tzv. Záväzný výklad ÚVO pri postupovaní pri verejnom obstarávaní.
- Kontrolovať a vyhodnocovať projekty na základe kvality výstupov a uplatnenia výsledkov a nie na základe administratívnych kritérií. Je potrebné vytvoriť databázu hodnotiteľov vrátane zahraničných s prísnyimi požiadavkami na ich kredibilitu (v prípade pochybenia, trvalé vylúčenie).
- Zasadíme sa o preplácanie DPH zo štátneho rozpočtu pre verejný sektor v prípade realizovaných projektov verejným sektorom, ktorý nie je platcom DPH.
- Zjednodušiť proces kontroly v rámci implementácie projektov – najmä procesov verejného obstarávania – jedným z možných riešení je zavedenie len jednej kontroly verejného obstarávania (VO) vykonanej Úradom pre VO, a nie riadiacimi orgánmi (so zodpovednosťou Úradu za výsledok tejto kontroly). V takom prípade je potrebné preskupiť personálne kapacity k ÚVO.

6.4 STRATEGICKÁ ZMENA SMEROVANIA PÔDOHOSPODÁRSTVA A VIDIEKA

Aby sme reagovali na nové výzvy, musíme zásadne zmeniť súčasné riadenie využívania prírodných zdrojov. **Klimatické zmeny** vedú k extrémnym poveternostným javom ako sú povodne, suchá, prudké dažde a vlny horúčav. Pôdohospodárstvo musí byť ekonomicko- ekologické, aby jeho

vpłyvy boli priaznivé pre obyvateľov Slovenska so zreteľom aj na budúce generácie. Preto je nutné postaviť hospodársku a environmentálnu politiku na týchto piatich základných prioritách, ktoré sú kľúčom pre budúcnosť nás všetkých:

- potravinová politika,
- ochrana vodných zdrojov,
- lesné hospodárstvo a poľovníctvo,
- hospodárenie na slovenskej pôde,
- generačná obmena.

Zdvojnásobíme výrobu potravín a zvýšime zamestnanosť v poľnohospodárstve

Budeme presadzovať transformáciu zdrojov EÚ z pasívnej na aktívnu s dôrazom na **produkciu kvalitných potravín**, ktorá nebude v rozpore s environmentálnymi limitmi a zároveň prispeje k zlepšeniu životného prostredia a zachovaniu biodiverzity.

Pôdohospodárstvo je prirodzeným tradičným zamestnávateľom ľudí na vidieku a producentom potravín, no musí sa stať aj dynamicky rozvíjajúcim odvetvím využívajúcim **výskum a vývoj** a zabezpečujúcim **lokálny rozvoj a synergie** aj s cestovným ruchom, krajinotvorbou a adaptácie na zmenu klimatických podmienok.

Slovensko má vynikajúce podmienky pre **produkciu zdravých potravín** pre domácu spotrebu aj vývoz. Zameriava sa však na produkciu priemyselných plodín s nízkou pridanou hodnotou a väčšinu potravín dováža, čím sa stalo úplne závislým od medzinárodného obchodu a kvality a stability cudzej produkcie. Aj to je dôvod, prečo zamestnávame len 2 percentá ľudí v poľnohospodárstve, kým Rakúsko 3,3, Maďarsko 5,3, Slovinsko 6,7 či Poľsko 9,6 percenta. V potravinovej bezpečnosti spomedzi 113 štátov sa radíme na 35. miesto a v kvalite dokonca na 47. miesto, aj keď v odolnosti voči rizikám prírodných zdrojov patríme na špičku. Preto je potrebné zmeniť systém prerozdelenia štátnej pomoci a investičných podpôr do moderných technológií pre komodity s cieľom zlepšiť nepriaznivú obchodnú bilanciu.

Krajinotvorba predstavuje významný prvok zvyšovania kvality života pre viac ako polovicu obyvateľov Slovenska, ktorá žije na vidieku, a jednak zásadný prvok pre rozvoj cestovného ruchu, rast pracovných príležitostí a udržanie mladých ľudí v regiónoch. Súčasťou krajinotvorby je aj nevyhnutná reakcia na klimatické zmeny formou zníženia ich negatívnych dopadov a adaptácie, ochrana biotopov a protierózne opatrenia (napr. zlou poľnohospodárskou praxou, ktorá spôsobuje vysychanie krajiny a výskyt prívalových vôd, nepriaznivé vplyvy na včelstvo).

Ochrana vodných zdrojov, zadržiavanie vody a protipovodňové opatrenia dostanú zelenú

Slovensko má **bohatstvo vody**, v mnohých štátoch sveta sa však voda stáva vzácnym statkom, jej nedostatok spôsobuje nedostatok potravy, hygieny, šírenie chorôb a môže prispieť k novej migračnej vlne. Zmena klímy môže prehĺbiť aj **závažný problém potravinovej bezpečnosti**. Klimatické zmeny tiež prispievajú k ďalším negatívnym javom ako je napríklad zvyšovanie teploty v mestách, vlny horúčav, **extrémne výkyvy počasia, či zintenzívnenie povodňovej aktivity** a príchod nových invázných druhov fauny a flóry.

Budeme presadzovať podporu nových technológií a inovácií pri obhospodarovaní pôdy s cieľom zhutňovania, efektívneho využívania pôdy a vody v agrosektore a znižovaní nepriaznivých pôdno-erózných stavov. Budeme presadzovať zmeny v realizácii konkrétnych preventívnych opatrení v ochrane vodných zdrojov v obciach, lesoch a poľnohospodárskej krajiny. Zrevidujeme akčný plán boja proti suchu.

Pri protipovodňových aktivitách, výstavbe hrádzok, čistení vodných tokov a likvidácii nelegálnych skládok budeme presadzovať prírode blízke riešenia a využívanie miestnej nezamestnanej pracovnej sily.

Lesy sú viac než len drevo

Ctíme **lesy ako národné bohatstvo nášho štátu**, a teda všetkých našich občanov, preto budeme podporovať a vypracujeme opatrenia a ciele pre ochranu lesného bohatstva Slovenska. Drevo je strategická surovina,

trvalo sa obnovujúca a hlavne ekologická surovina, preto bude treba použiť všetky možné prostriedky, ktoré pomôžu zachrániť momentálne zlý zdravotný stav lesov na Slovensku. Povojnová monokultúrna výsadba lesov významne ovplyvňuje drevinové zloženie. Preto navrhujeme upraviť plán výsadby lesov smerom k zvyšovaniu odolnosti porastov voči suchu.

Životné prostredie, príroda a chránené územia sú naším spoločným dedičstvom, a preto by mali byť ďaleko viac a efektívnejšie chránené. V poslednom období sa však stretávame s **bezprecedentným drancovaním a masovým vymieraním lesov**, dokonca aj v našich národných parkoch.

Prírodné lesy budeme chrániť a revitalizovať. Lesy a stromy prispievajú k znižovaniu teploty na Zemi. Preto je ich ochrana otázkou prvoradého významu. V 21. storočí nesmú slúžiť výlučne hospodárskym účelom, ale musia spĺňať aj ďalšie ekosystémové služby. Ich prvoradá úloha by mala byť ekologická pre klímu, flóru a faunu, a rekreačná na oddych ľudí. Je potrebné vyvážené pristupovať k ochrane lesov a rozvoju cestovného ruchu. Budeme presadzovať myšlienku „jeden deň v roku voľno“ pre žiakov základných a stredných škôl vyhradeného pre **výsadbu nových stromov** (určené miesta po dohode s lesníkmi, VÚC a ekológmi).

Ochrana vlastníkov pôdy

Z dôvodu špekulatívneho predaja podnikov zo strany nájomcov pôdy je potrebné ochrániť najmä drobných vlastníkov pôdy, ktorí sa v súčasnosti nemôžu dostať k jej užívaniu.

Navrhujeme preto zmenu zákona tak, aby do budúcnosti zákon garantoval, že v prípade zmeny konečného užívateľa výhod na strane nájomcu poľnohospodárskej pôdy, zaniknú aj všetky nájomné vzťahy, ktoré nájomca uzatvoril.

Systematická finančná podpora generačnej obmeny

Zásadnou generačnou obmenou musia prejsť hlavne orgány štátnej správy a obecnej samosprávy v chápaní riadenia procesov riadenia ochrany prírodných zdrojov. Vysoký vek poľnohospodárov a nejasná vlastnícka perspektíva mnohých fariem musí dať **príležitosť mladým**

poľnohospodárom rozšíriť svoje podnikateľské aktivity. Realizáciu nových aktivít a výrobných zameraní, ktoré budú v budúcom programovacom období naštartované, budú garantovať mladí poľnohospodári.

Budeme spolupracovať na zmenách učebných osnov učňovských, stredných odborných a vysokých škôl pôdohospodárskeho zamerania. Školy musia pripraviť študentov, ktorí sa budú môcť hneď zapojiť do praxe.

Chceme využívať finančnú podporu z priamych platieb a programu rozvoja vidieka na systematickú podporu fariem a zabezpečenie uplatniteľnosti mladých ľudí na vidieku. Chceme umožniť farmárom lepší prístup k ich základnému výrobnému nástroju, pôde, prijatím takých opatrení a takých zákonov, aby naša pôda zostávala v rukách domácich poľnohospodárov a nedostávala sa špekulatívne do rúk zahraničných subjektov a finančných skupín.

Generačná obmena musí nastať **aj vo vybavení podnikov s prevádzkami živočíšnej výroby**. Viac ako 90 percent hospodárskych objektov živočíšnej výroby je postavená pred rokom 1989 a vek mnohých stavieb presahuje viac ako 50 rokov. Na to, aby sme reagovali na potrebu zmeny štruktúry rastlinnej výroby, klimatickej zmeny a welfare zvierat, musíme investovať do nových objektov živočíšnej výroby. Tento cieľ považujeme za strategický.

Ďalšia zmena musí byť v chápaní obchodu so živočíšnymi produktami. Slovensko je súčasťou globálneho obchodu a na trendy, ktoré nastupujú, musí reagovať formou koncentrovanej finálnej produkcie. To znamená dochovanie všetkých druhov zvierat do jatočnej hmotnosti, čo vyžaduje investíciu spracovateľskej kapacity s nadčasovým technologickým vybavením. Vlastníkom tejto kapacity musia byť predovšetkým chovatelia. Súčasne je potrebné rozvíjať regionálne trhy, pričom objekty a zariadenia pre špeciálnu rastlinnú výrobu musia byť budované na nových inovačných technológiách.

Chceme vytvoriť podmienky pre mikroregionálnu sebestačnosť v základných potravinách, a tým vytvárať konkurenciu dominantným reťazcom s cieľom zvyšovania kvality potravín. To si vyžaduje zníženie neprimeraných regulácií zvlášť pre malé a rodinné firmy a samostatne

hospodáriacich roľníkov pri zachovaní bezpečnosti produkovaných potravín, ako aj podporu potravinárskeho priemyslu, jeho modernizácie a presadzovania sa doma a na zahraničných trhoch.

6.5 MODERNÁ BEZPEČNÁ ENERGETIKA

Slovenská republika je závislá od dovozu fosílnych palív (plynu a ropy), ktoré prostredníctvom tranzitných sietí prepravuje. Prostredníctvom tranzitu plynu je zabezpečená ochrana hospodárskych záujmov SR. V elektroenergetike je energetický mix SR relatívne nízkouhlíkový. Tento stav je dosiahnutý vysokým podielom výroby z jadrových a vodných elektrární. V teplárenstve využíva SR relatívne vysoký podiel centrálného zásobovania teplom, ako aj vysoký podiel biomasy a plynu. Je potrebné zabezpečiť investície do dekarbonizácie a obnovy a rozvoja distribučných sietí tepla (tak, aby nedochádzalo k stratám), zvýšenia energetickej efektívnosti a kombinovanej výroby elektriny a tepla. Ceny energií, najmä elektriny, sú v SR pomerne vysoké, a to napriek cenovej a vecnej regulácii. Dôvodom je najmä podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov a podpora výroby elektriny z domáceho uhlia. Podpora výroby elektriny z domáceho uhlia bude v krátkom období zrušená.

Výzvou zostáva zabezpečiť bezpečnú a spoľahlivú dodávku všetkých foriem energie v požadovanom množstve a kvalite pri optimálnych nákladoch a trvalo udržateľnom ekonomickom raste, s ohľadom na klimatické ciele a prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo. Je potrebné chrániť hospodárske záujmy SR prostredníctvom vybudovania a dobudovania prepojení energetických prepravných sietí. Zároveň je dôležité **zabezpečiť sebestačnosť pri výrobe elektriny** a stabilnú dodávku ostatných energií a surovín.

Do popredia sa dostáva problém klimatickej zmeny, ktorý ovplyvňuje všetky segmenty hospodárstva, vrátane energetiky. V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť zníženie podielu emisií CO₂ pri výrobe elektriny a tepla. Výrobu energií z obnoviteľných zdrojov je zároveň potrebné zabezpečiť na trhových princípoch tak, aby nezvyšovala konečnú cenu energií pre spotrebiteľov. Energetická efektívnosť je ďalším faktorom reflektovania klimatických zmien, preto je potrebné zabezpečiť energetickú efektívnosť vo všetkých odvetviach, najmä zvýšiť energetickú efektívnosť budov.

Zachovanie cenovej a vecnej regulácie v SR je nástrojom, ktorý pomáha zvýšiť vplyv na dosiahnutie konkurencieschopných cien v energetike. Regulácia však musí byť transparentná a predvídateľná tak, aby neohrozovala záujmy spotrebiteľov a neobmedzovala investície do obnovy a rozvoja distribučných sietí.

V rámci energetiky budeme aktívni a zodpovední pri zabezpečení dostatočného dovozu surovín (najmä plynu a ropy) tak, aby bola zabezpečená ochrana hospodárskych záujmov SR a predišlo sa vzniku plynových kríz.

Tranzit plynu do Európy je v súčasnosti diverzifikovaný cez výstavbu a spustenie dvoch plynovodov Turkstreama a Nordstream II, ktoré obchádzajú územie Slovenskej republiky a znižujú podiel výnosov v spoločnostiach s majetkovou účasťou štátu za tranzit plynu v smere východ – západ. Preto budeme podporovať tranzit plynu zo západu na východ tak, aby nenastal výpadok týchto príjmov pre spoločnosti s majetkovou účasťou štátu.

V rámci energetiky **vypracujeme klimaticko-energetický plán** tak, aby energetika aj v budúcnosti reflektovala potreby klimatických zmien a zabezpečovala dostatočnú a stabilnú dodávku energií pre spotrebiteľov a hospodárstvo, s ohľadom na ochranu hospodárskych záujmov Slovenskej republiky a konkurencieschopnosti našej ekonomiky. Budeme klásť vysoký dôraz na energetickú sebestačnosť Slovenskej republiky.

V elektroenergetike budeme podporovať diverzifikáciu výrobných zdrojov elektrickej energie so zameraním na obnoviteľné zdroje energie. Energetický mix navrhujeme nastaviť s ohľadom na potreby Slovenskej republiky tak, aby bola zabezpečená dostatočná, kvalitná a stabilná dodávka elektriny podnikom a spotrebiteľom a najmä s ohľadom na predchádzanie výpadkov. Výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov budeme zabezpečovať na trhových princípoch tak, aby nedochádzalo k zvyšovaniu ceny pre spotrebiteľov elektriny.

Podporíme dostavbu nového jadrového zdroja na území Slovenskej republiky s ohľadom na prechod na nízkouhlíkovú energetiku a stabilnú dodávku elektrickej energie.

V rámci prepojenia dopravy a energetiky s ohľadom na zníženie množstva emisií podporíme využívanie integrovanej verejnej dopravy s prioritou koľajovej dopravy.

Pri výstavbe nových budov (najmä verejné budovy, administratívne

budovy, bytové domy, rodinné domy) sa zaväzujeme presadzovať vyššiu energetickú efektívnosť, predovšetkým podporou využívania nových ekologických technológií. Preto budeme podporovať zmenu stavebného zákona tak, aby bola znížená byrokracia a podporíme najmä výstavbu budov so zelenými strechami, podporíme zatepľovanie budov, inštaláciu nových ekologických technológií pre výrobu tepla a chladu. Rovnako podporíme výstavbu budov, ktoré budú vyrábať energie pre vlastnú spotrebu. Pre energeticky efektívne budovy zabezpečíme podporu prostredníctvom financovania štrukturálnymi fondami, znížením daňového zaťaženia (napr. znížením daní z nehnuteľností).

Energetika predstavuje kľúčový segment pre zabezpečenie hospodárskeho rastu a dodávky nevyhnutných energií pre obyvateľov. Budeme presadzovať realizáciu cenovej regulácie na transparentnom a predvídateľnom princípe tak, aby bola čitateľná pre výrobcov, distribútorov a odberateľov energií, ako aj s ohľadom na stabilnú cenu energií.

6.6 UDRŽATEĽNÉ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Klimatická zmena je jednou z najväčších globálnych hrozieb budúcnosti, zahŕňajúc nielen environmentálne riziká, ale i hospodárske, bezpečnostné, či riziká v oblasti verejného zdravia. Je preto nevyhnutné, aby boj proti klimatickým zmenám a za zmiernenie ich dopadov považovali budúce vlády za prioritu a zohľadnili ich v politikách všetkých rezortov štátnej správy.

Keďže doterajšie opatrenia v boji s klimatickou zmenou sa ukázali nedostatočné, **podporíme vyhlásenie stavu klimatickej núdze** po vzore mnohých štátov, ale i Európskeho parlamentu. Vyhlásenie takéhoto stavu má dvojaký význam, a to symbolický, ako dôkaz smerom k občanom SR i zahraničným partnerom, že boj proti klimatickým zmenám považujeme za prioritu, a zároveň praktický, keďže obsahuje konkrétne opatrenia naprieč rezortmi, ktoré má vláda urýchlene prijať. Zároveň navrhujeme čo najskôr zriadiť pod gesciou ministra životného prostredia **medzirezortný koordinačný výbor na koordináciu postupov pri napĺňaní klimatických cieľov** s účasťou zástupcov všetkých rezortov štátnej správy, odbornej verejnosti a občianskej spoločnosti. Ako platformu pre celospoločenskú diskusiu o problematike zmeny klímy a hľadanie riešení pre jej jednotlivé aspekty navrhujeme zvolať Národný klimatický konvent. Na európskej

úrovni zároveň podporujeme uplatňovanie ustanovení tzv. Európskej zelenej dohody (European Green Deal), **s dôrazom na sociálne spravodlivý prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo** do roku 2050.

Za prioritné opatrenia v oblasti **zmiernenia a adaptácie** na klimatické zmeny považujeme najmä:

- Vypracovanie **energeticko-klimatického plánu**, sohl'adom na dosiahnutie cieľa uhlíkovej neutrality SR najneskôr do roku 2050, ktorý predstaví podrobný plán prechodu na uhlíkovo neutrálnu výrobu elektrickej energie vďaka významnému zvýšeniu podielu obnoviteľných zdrojov energie na energetickom mixe SR a postupnému opúšťaniu výroby elektriny z uhlia, ropy a zemného plynu.
- Podporu **ambicióznejších cieľov** pre znižovanie emisií skleníkových plynov min. na 50 % do roku 2030.
- Včasnú prípravu **projektov na financovanie** prostredníctvom Európskej investičnej banky.
- Vypracovanie **stratégie pre udržateľnú a inteligentnú dopravu** s dôrazom na ekologickú verejnú dopravu, ekologický vozový park v štátnej správe, presun prepravy tovarov z ciest na železnice a podporu ekologických spôsobov individuálnej dopravy (vozidlá s alternatívnym pohonom, budovanie cyklochodníkov a pod.).
- Zvyšovanie **energetickej efektívnosti**, zároveň so znižovaním energetickej náročnosti s cieľom priblížiť sa do konca volebného obdobia priemeru EÚ.
- Prípravu **akčného plánu pre obehové hospodárstvo** so zapojením a podporou domáceho podnikateľského sektora a občianskej spoločnosti.
- Zvýšenie úrovne **recyklácie odpadov** v súlade s naším cieľom recyklovať 50 percent všetkého odpadu do roku 2030.
- Doplnenie **environmentálnej výchovy** na školách. Navrhujeme zavedenie „jedného dňa v roku voľno“ pre životné prostredie (výsadba stromov, ...).
- Boj proti klimatickej zmene si bude vyžadovať aj značné finančné náklady, na ktorých by sa mali podieľať najmä tí, ktorí naše ovzdušie najviac znečisťujú. Po vzore bankového odvodu by mali byť schválené špeciálne **uhlíkové odvody** pre tie podniky a korporácie, čo spaľujú fosílna palivá a znečisťujú životné prostredie nadmernými emisiami CO₂.

- Na úrovni EÚ podpora zavedenia **uhlíkového cla** na dovoz neekologicky vyrábaných tovarov z tretích krajín s cieľom motivovať zahraničných partnerov k ekologickejšiemu spôsobu výroby a zvýhodniť domácu ekologickú produkciu.

V oblasti ochrany životného prostredia sa na Slovensku **musíme prioritne venovať zlepšovaniu kvality ovzdušia**, ktoré má dnes na svedomí viac ako päťtisíc predčasných úmrtí za rok. **Nemenej dôležité je zachovanie nášho prírodného bohatstva aj pre budúce generácie.** Lesy a stromy prispievajú k znižovaniu teploty na Zemi, preto je ich ochrana otázkou prvoradého významu. Lesy nesmú v 21. storočí slúžiť len na hospodárske účely. Ich prvoradá úloha by mala byť ekologická pre klímu, flóru a faunu a zároveň rekreačná na oddych ľudí. Budeme preto podporovať rozširovanie schém národných parkov, resp. iných vhodných foriem na ochranu našich lesov.

Jedným z problematických aspektov klimatických zmien, ktorý sa čoraz viac dotýka Slovenska, je aj zvýšená povodňová aktivita. Preto v tejto oblasti považujeme za dôležité napríklad aj systémové využitie kapacít žiadateľov o príspevok v hmotnej núdzi a nezamestnaných pre adaptačné opatrenia v oblasti životného prostredia. Stavba hrádzok, čistenie vodných tokov a likvidácia nelegálnych skládok sú príklady možností zapojenia týchto kapacít. Pokračovanie projektu stavby protipovodňových opatrení, zohľadňujúc ekologickú stabilitu vodných tokov a zalesňovanie, by mala byť financovaná zo štátnej grantovej schémy.

Naším cieľom je **skutočná, viditeľná ochrana životného prostredia**, nielen formálne vykazovanie činnosti pre dotácie z Európskych fondov. Preto ďalej navrhujeme najmä:

- **Zjednodušenie financovania, vďaka zriadeniu troch nových grantových schém** (financovaných kombinovaným spôsobom z prostriedkov získaných z uhlíkového odvodu, EIB a štrukturálnych fondov EÚ): **Grant na likvidáciu všetkých starých environmentálnych záťaží** a recykláciu, ktorý budú riadiť kraje, vrátane monitorovania výsledkov a postihovania nepoctivých obcí. Štát bude vykonávať inšpekciu, **Grant**

na zlepšovanie kvality ovzdušia organizovaný rovnakým spôsobom a **Grant na riadenú výstavbu kanalizácie a čistiarní odpadových vôd** s využívaním jednoduchých, prírode blízkych riešení.

- Využívanie **štrukturálnych fondov EÚ** vo všetkých operačných programoch **musí byť zelené**, prednosť projektom s pozitívnym vplyvom na životné prostredie, adaptáciu alebo zmiernenie dopadov z klimatických zmien.
- Zriaďiť **Národný park Podunajsko**, prijať zonáciu Tatier a upraviť zonáciu národných parkov tak, aby zabezpečila jasné a nemenné pravidlá rozvoja územia a užívania vlastníckeho práva v bezprostrednom okolí národných parkov.
- **Stransparentniť obchod s drevom** s cieľom predchádzať zbytočným, neekologickým, a najmä nelegálnym výrubom a upraviť podmienky obchodu s drevom tak, aby sme podporili využívanie domácich spracovateľských kapacít.
- Proti páchatelom environmentálnych trestných činov **zvýšiť kapacity a právomoci orgánov štátnej ochrany prírody a policajného zboru**, a zriaďiť na úrovni samosprávy inštitút environmentálneho šerifa.

6.7 JEDNOTKA V CESTOVNOM RUCHU

Máme všetky podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Cestovný ruch, ako jedno z dôležitých priemyselných odvetví v regiónoch, zabezpečuje udržateľnosť regionálnej a miestnej ekonomiky a je jedným z významných odvetvím zamestnanosti vidieka. V porovnaní s podobnými krajinami EÚ má Slovensko priestor na ďalšie zvyšovanie celkového prílivu zdrojov, najmä od zahraničných návštevníkov.

Inštitucionálne je potrebné oblasť turizmu samostatne zastrešiť v podobe samostatnej agentúry alebo ústredného orgánu štátnej správy. Sme za dôsledné uplatňovanie zákona o podpore cestovného ruchu a posilnenie úlohy krajských a oblastných organizácií cestovného ruchu pri podpore a vytváraní podmienok na rozvoj cestovného ruchu na ich území.

Budeme presadzovať cielené financovanie rozvojových aktivít a infraštruktúry (napr. záchytné parkoviská, cyklotrasy, prístupové

komunikácie do stredísk cestovného ruchu a pod.) v cestovnom ruchu s využitím EŠIF, výberom turistickej dane (daň z ubytovania, príp. iné) a 100 percentným spolufinancovaním zo štátneho rozpočtu. Chceme posilniť koordináciu využívania životného prostredia a pamiatok pre rozvoj cestovného ruchu, ktoré sú dnes v správe niekoľkých ministerstiev. Podporíme rozvoj služieb a podnikania v nadväznosti na turizmus jasnými pravidlami pre stimuly a úľavy. Výrazne posilníme vyučovanie cudzích jazykov a kvalitu školstva pre vzdelávanie v cestovnom ruchu.

6.8 SPRAVODLIVÁ HOSPODÁRSKA KONKURENCIA

Mnohé ekonomiky by mali byť vzorom pre nastavenie hospodárskych pravidiel aj pre nás, či už ide o štátne investície a vlastníctvo, výstavbu diaľnic alebo nastavenie e-vlády. Nechceme preto prichádzať stále s niečím novým, ale skôr adoptovať to, čo už v iných štátoch funguje.

Chceme podporovať podnikavosť, premenu myšlienok na služby, výrobky a rozvoj. Preto sa zameriame na predvídateľnosť, stabilitu a primeranosť: predvídateľné zmeny regulačného a inštitucionálneho rámca, pravidlo jednej zmeny a primerané veľkosti podniku a hospodárskemu cyklu. Preto sa budeme venovať Zákonníku práce a naviazaniu minimálnej mzdy na vývoj hospodárstva a rast produktivity práce, úpravám odpisovania majetku začínajúcim podnikateľom, zníženiu administratívnej záťaže a šikanovania podnikateľov prechodom na elektronickú komunikáciu so štátom, a znižovaniu hlavne odvodového zaťaženia práce.

Menej regulácií pre malých podnikateľov: jedna nová za dve staré

Budeme presadzovať jednoduchšie nároky a menej regulácií pre malých podnikateľov a zníženie počtu interakcií medzi štátom a podnikateľom. Aj tu platí, že štát má zabezpečiť čo najviac vlastnej integrácie a nepoužívať na to svojho občana, či podnikateľa.

Radikálne **znížime početné zákonné zmeny** a časté vyhláškové úpravy v podnikateľskom prostredí. Budeme vyžadovať, aby každej legislatívnej norme predchádzalo pripomienkovanie a skutočná analýza dopadov na

podnikateľské prostredie a spotrebiteľov. Zavedieme pravidlo, aby nové zákony platili k 1. januáru a 1. júlu najskôr budúceho roka.

Každá nová povinnosť podnikateľa musí byť vyvážená zrušením dvoch súčasných povinností. Je to spravodlivá cesta k zníženiu nezmyselnej byrokracie a jej nahradeniu rozumnými reguláciami.

Zlepšíme procesy verejného obstarávania – Verejné centrálné registre a porovnávanie nákupov a zrýchlenie konaní na Úrade pre verejné obstarávanie. Mnohé komplikované nastavenia verejného obstarávania neslúžia k dosiahnutiu ani lepšej ceny, ani kvality a sú len nočnou morou pre objednávateľov aj firmy. Je načas poučiť sa od vyspelých ekonomík.

Daňovými úľavami podporíme rovnako rast slovenských a zahraničných zamestnávateľov investujúcich do výskumu a vývoja. V daňovej oblasti vylúčime vybrané tovary, ako automobily do 3,5 tony s výnimkou N1, z odpočtu DPH a zavedieme dôraznejšie kontroly a zvážime prísnejšie opatrenia pre transferové oceňovanie. Podporíme vyššiu exportnú aktivitu malých domácich výrobcov.

Zároveň **posilíme ochranu spotrebiteľov** v oblasti zlepšenia práv domácností i ako nástroj zvyšovania spravodlivej konkurencie na trhu. Zvýšime informovanosť spotrebiteľov zlepšením prístupu k informáciám a porovnaniam, rovnako, ako aj ich zastupovanie v sporoch.

6.9 EKOLOGICKÁ DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Slovensko potrebuje stabilný, plánovaný a efektívny rozvoj dopravnej infraštruktúry s prepojením na medzinárodné dopravné koridory. Potrebujeme vybudovať modernú sieť železničnej dopravy a cestnej dopravy. Popri dostavbe diaľnic a rýchlostných ciest, je potrebné pokračovať vo výstavbe obchvatov intravilánov miest a obcí cestami 1. triedy a podporiť systémovú modernizáciu regionálnych ciest 2. a 3. triedy, **podporovať realizáciu projektov integrovanej dopravy a cyklodopravy.** Osobitne budeme primárne podporovať dobudovanie tranzitných dopravných infraštruktúr s cieľom odľahčenia intravilánov miest a obcí s prísnyim dôrazom na ochranu životného prostredia.

7. MODERNÁ NÁRODNÁ POLITIKA

- **Kultúra ako zdroj identity a kreativity**
- **Kultúrne dedičstvo Slovenska**
- **Menšinová politika**
- **Zahraničné a európske vzťahy**
- **Obrana a ochrana Slovenska**

7.1 KULTÚRA AKO ZDROJ IDENTITY A KREATIVITY

Kultúru nepovažujeme za luxus alebo len nadstavbu, ale za oblasť strategicky dôležitú z hľadiska posilňovania jedinečnosti a identity Slovenskej republiky a za oblasť dôležitú z hľadiska schopnosti pestovať v ľuďoch kreativitu, ktorá je rozhodujúca pre dosahovanie konkurencieschopnosti nášho štátu. Navyše, viaceré odvetvia kultúry v sebe nesú aj významný ekonomický potenciál vo vytváraní pracovných miest a ekonomického profitu.

Preto, okrem iného, budeme posilňovať všetky tri autonómne kultúrne fondy – Audiovizuálny fond, Fond na podporu umenia a Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Je dôležité dlhodobo podporovať a zvyšovať transparentné a nezávislé financovanie neštátnej kultúry, čím sa prispieva k oživeniu jednotlivých kultúrnych odvetví a kreatívneho priemyslu.

Za kľúčovú úlohu v prospech rozvoja kultúry považujeme prijatie zákona o sponzoringu v oblasti kultúry, ktorý môže byť silným impulzom pre ďalší rozvoj kultúry a využitie jej potenciálu.

V oblasti legislatívy je aktuálnou výzvou prijatie nového zákona o vysielaní a retransmisii, ktorého súčasné znenie už nezodpovedá súčasným výzvam v oblasti elektronických médií. Za veľmi dôležitý aspekt tohto zákona považujeme efektívny spôsob ako vymôcť zákaz krížového vlastníctva médií s celoštátnou pôsobnosťou. Ide o jeden z nástrojov ako sa brániť pre demokraciu škodlivej koncentrácii ekonomickej, politickej a mediálnej

moci. Osobitne treba reagovať na šírenie nepravdivých informácií prostredníctvom sociálnych sietí, avšak táto problematika musí byť spoločným aktom členských krajín.

7.2 KULTÚRNE DEDIČSTVO SLOVENSKA

Miera ochrany, obnovy, prezentovania a rozvíjania hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva, je nielen mierou vyspelosti národa, ale aj jednou z ciest udržiavania pozitívnych tradícií, poznania vlastnej histórie a budovania zdravého sebavedomia občanov nášho štátu.

Preto budeme v rámci možností zvyšovať podporu financovania obnovy národných kultúrnych pamiatok prostredníctvom dotačného programu Obnovme si svoj dom. Súčasne je potrebné schváliť nový pamiatkový zákon, na základe ktorého by bolo možné najmä efektívnejšie chrániť pamiatky a účinnejšie motivovať vlastníkov pamiatok k ich obnove a oživeniu.

Osobitnú pozornosť chceme venovať niektorým vybraným nehnuteľným pamiatkam celoslovenského významu a ich rekonštrukcii, ako je napríklad historická budova Slovenského národného divadla alebo sídelná budova Slovenského národného múzea.

7.3 MENŠINOVÁ POLITIKA

Podľa ostatného sčítania obyvateľstva sa približne 13 % občanov Slovenskej republiky hlási k príslušnosti k národnostnej menšine. Národnostné menšiny a ich kultúra a tradície dotvárajú charakter Slovenska, sú neoddeliteľnou súčasťou našej kultúry a jedným z prioritných úsilí akejkoľvek vlády musí byť podpora harmonického spolunažívania menšín s väčšinou. Menšinová politika štátu nemá viesť k asimilácii, naopak, úlohou modernej menšinovej politiky je podporovať taký rozvoj kultúry a jazyka národnostných menšín, **aby všetci občania považovali Slovensko za svoju vlasť a boli naň oprávnené hrdí.**

Za kľúčové v oblasti menšinovej politiky považujeme najmä otázky používania menšinového jazyka, menšinového vzdelávania a podpory menšinovej kultúry.

V oblasti používania menšinového jazyka podporujeme dvojjazyčné nápisy (názvy železničných zastávok či smerových tabúl a návestí). Podporujeme používanie jazykov menšín v úradnom styku na národnostne zmiešaných územiach.

Rovnako podporujeme menšinové vzdelávanie s dôrazom na zachovanie málotriednych škôl, zvýšenú dostupnosť kvalitných učebných materiálov v menšinovom jazyku a osobitne podporu efektívnej výučby slovenského jazyka metodikou orientovanou na výsledky. Zároveň však budeme dôrazne presadzovať dostupnosť škôl s vyučovacím jazykom slovenským.

Podporujeme tiež dostupnosť televízneho a rozhlasového vysielania v menšinových jazykoch.

Zaväzujeme sa o presadzovanie zrušenia ustanovenia zákona o štátnom občianstve, podľa ktorého občan Slovenskej republiky stráca občianstvo nadobudnutím občianstva iného štátu.

Budeme tiež iniciovať otvorenie diskusie o historickom zmierení Slovákov a Maďarov po vzore iných európskych štátov, s cieľom zabezpečiť trvalé dobré vzťahy medzi Slovákami a Maďarmi, bez ohľadu na aktuálnu politickú reprezentáciu v jednom či druhom štáte. Medzi hlavné body tejto diskusie by mala patriť snaha o spoločný, obojstranne prijateľný výklad spoločnej histórie, ako aj konkrétne projekty na lepšie spoznávanie vzájomných kultúr, napríklad s využitím existujúcich programov ako Erasmus+ či CEEPUS. Takéto zmierenie prispeje nielen k skvalitneniu susedských vzťahov medzi Slovenskou republikou a Maďarskom, ale vo výraznej miere prispeje k mierovému spolužitiu menšiny s väčšinovým obyvateľstvom v oboch štátoch.

Slováci žijúci v zahraničí

Budeme podporovať diaspóru Slovákov žijúcich v zahraničí a udržiavať s nimi aktívny, obojstranne prospešný vzťah. A to nielen s komunitou Slovákov a ich potomkov, ktorí emigrovali v dávnejšej minulosti a je potrebné podať im pomocnú ruku pri udržiavaní a rozvíjaní slovenského jazyka, kultúry a tradícií v ich zahraničných komunitách, ale zamerať sa prioritne na mladých ľudí, ktorí odišli za štúdiom i prácou len nedávno. Pravé oni, hoci na nich štát často zabúda, totiž spoluvytvárajú dôležitý potenciál šírenia dobrého mena Slovenska v zahraničí a môžu pomôcť uplatneniu slovenských výrobcov, podnikov i umelcov v hostiteľskej krajine a vytvárať tak obojstranne prospešné synergie.

7.4 ZAHRANIČNÉ A EURÓPSKE VZŤAHY – KONTINUITA, STABILITA A PROSPERITA

Naša zahraničná politika sa dnes nachádza na križovatke. V tomto volebnom období sa prvýkrát stalo, že došlo k závažnému narušeniu zahraničnopolitického konsenzu, ktorý tu vždy medzi koalíciou a opozíciou existoval. Deliaci čiaru pritom vedie naprieč politickým spektrom. Konsenzus sa stratil vo veciach, ktoré boli za posledných 15 rokov úplne samozrejmé.

Napriek tomu, že nám niekedy vety o preurópskom smerovaní Slovenska znejú až samozrejmé a banálne, treba si pripomínať, že nie sú samozrejmosťou. Aj dnes sa za hodnoty, ktoré v sebe nesie európska integrácia, treba postaviť a pestovať ich. Po vzniku SR sa ľudia s nádejou pozerali na Európu, vidiac v nej spoluprácu, solidaritu, prosperitu, rovnosť, slobodu, či otvorenosť. Dobrá voľba chce byť hlasom ľudí, ktorí zdieľajú tieto hodnoty, hájiť ich záujmy, a to najmä v čase nárastu populizmu, extrémizmu a nacionalistického spochybňovania európskej cesty Slovenska.

Slovensko v Európskej únii

Vzhľadom na vyššie uvedené, za kľúčové považujeme prihlásenie sa budúcej vlády k doterajšej hlavnej línii Slovenska v zahraničnej a európskej politike. Túto časť zahraničnej politiky považujeme za tak dôležitú, že

prihlásenie sa k nej v programovom vyhlásení bude našou podmienkou účasti v akejkolvek vládnej koalícii. V tomto neexistuje pre Slovensko alternatíva.

Pre Slovensko je životným záujmom byť v hlavnom integračnom prúde, preto budeme presadzovať tento náš záujem v diskusiách o budúcnosti EÚ a pri tvorbe budúcich pravidiel a politík. Za kľúčové pritom v tejto oblasti považujeme dokončenie existujúcich projektov, ako dobudovanie Schengenu či jednotného, ale spravodlivého trhu. Zároveň sme za prehlbovanie integrácie v tých oblastiach, kde spoločná správa je efektívnejšia, ako napríklad v oblasti ochrany životného prostredia, ale i v otázkach spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, vrátane diskusie o spôsobe hlasovania.

Krízové a nestabilné oblasti v bezprostrednom susedstve EÚ ako sú Blízky východ, Severná Afrika, východné partnerstvo, západný Balkán, ukazujú na potrebu väčšieho spoločného postupu v bezpečnostnej a zahraničnej politike. Žijeme v dynamicky sa meniacom svete, demokracia v mnohých štátoch sveta, vrátane Slovenska, je skúšaná populizmom a extrémizmom. Nástupom Číny a ďalších štátov sa mení mocenské rozloženie sveta, čoraz viac sa spomína nová studená vojna medzi Čínou a USA a zároveň sa k slovu dostáva individualizmus, podkopávajúc desaťročia trvajúce pravidlá a spojenectvá. V takomto svete je bytostným záujmom Slovenska a Európskej únie, aby Európa hrala v globálnom meradle relevantnú úlohu. Ak to tak má byť, je nevyhnutné, aby sa Európa stávala jednotnejšou navonok, pružnejšou v reakciách a aby posilňovala kapacity a akcieschopnosť svojich bezpečnostných zložiek, vrátane možnosti vybudovania funkčnej a reálnej armády EÚ.

Budeme presadzovať zachovanie, rozšírenie, ochranu a dôrazné fungovanie Schengenského systému. Riešenie akejkolvek budúcej migračnej krízy by malo byť hlavne vecou EÚ (spoločná ochrana hraníc, rokovania s dotknutými krajinami, miesta prvého kontaktu, zásadné posilnenie Frontexu, rozumná a dôsledne dodržiavaná integračná politika).

V oblasti eurozóny považujeme za dôležité viac pozornosti venovať menovej a rozpočtovej spolupráce. Euro je druhou najsilnejšou menou

na svete. Posledná kríza však ukázala, že potrebujeme silnejšie spoločné prostriedky na ochranu našej spoločnej meny. Preto v tejto oblasti podporujeme dobudovanie bankovej únie, zriadenie Európskeho menového fondu a vytvorenie stabilizačných nástrojov na zvládnutie krízových situácií.

Vzťahy s V4 a so susedmi

Vyšehradskú skupinu považujeme za unikátny projekt regionálnej spolupráce, prospešný pre ekonomické aj mierové spolunažívanie v regióne. Jej cieľom má byť rozvoj vnútroregionálnych a medziregionálnych vzťahov. Sme presvedčení, že Vyšehradská skupina má aj dnes pre Slovensko nesporný význam a odmietame hlasy, ktoré volajú po jej zrušení, či našom vystúpení. Na druhej strane je však potrebné vrátiť sa k pôvodným ideám, s ktorými V4 vznikla a pokračovať v ich presadzovaní, aby jej aktivity nijakým spôsobom nesmerovali k izolácii alebo oslabeniu vzťahov s inými krajinami.

Za úlohu Slovenskej republiky v dnešných reáliách Vyšehradskej skupiny považujeme hľadanie tém, v ktorých vieme nájsť konsenzus a zhodu, aby sme aj na pôdu EÚ vedeli z prostredia V4 prinášať konštruktívne návrhy, ktoré podporujú celé naše spoločenstvo.

Plne budeme rešpektovať suverenitu našich susedov a usilovať sa s nimi o najbližší vzťah, zároveň sa však nemôžeme báť v rámci tohto priateľského prostredia diskutovať o prípadných akýchkoľvek rozdielnych názoroch.

Z konkrétnych projektov v rámci V4 považujeme za dôležité najmä projekty podpory infraštruktúry a cezhraničného turizmu, podporu kultúrnej výmeny a vzdelávania. Osobitne vnímame za dôležitú spoluprácu s Českou republikou a Poľskom v oblasti spoločnej obrannej politiky.

Východné partnerstvo, západný Balkán a Blízky východ

Naše najbližšie susedstvo mimo EÚ tvoria krajiny Východného partnerstva, Blízkeho východu a západného Balkánu. Stabilita v tomto priestore je pre nás nevyhnutne dôležitá. Primárnu pozornosť v tejto oblasti je potrebné venovať nášmu východnému susedovi, Ukrajine, pričom podporujeme čo najväčšiu cezhraničnú spoluprácu. Sme preto za podporu reformného procesu na Ukrajine, ktorá musí prebiehať z vôle občanov. Zároveň musí Slovenská republika pevne stáť za územnou integritou Ukrajiny, pričom

Krym aj Donbas sú jej integrálnou súčasťou a mierový proces sa má uskutočňovať v rámci systému Minských dohôd.

V otázkach rozširovania a susedskej politiky EÚ podporujeme postupné rozšírenie Únie o štáty bývalej Juhoslávie, ktoré ešte nie sú členmi, zvlášť o tie, ktoré sú členmi Severoatlantickej aliancie.

Zvlášť citlivým miestom v blízkom susedstve EÚ je Blízky východ, ktorý môže hroziť nekontrolovateľnou migráciou alebo šírením islamského extrémizmu a terorizmu. Okrem jednotného hlasu v zahraničnej a bezpečnostnej politike a podpore takých riešení, ktoré vedú k deeskalácii existujúcich konfliktov a k rokovaniu namiesto použitia zbraní v tomto regióne môže aj Slovensko prispieť k stabilite rozumným nasmerovaním rozvojovej pomoci aj za spolupráce mimovládnych organizácií.

Slobodný obchod a ochrana pred nadnárodným kapitálom

Je v záujme Slovenska, ako malej, veľmi otvorenej, proexportne orientovanej ekonomiky na všetkých fórach, bojovať za slobodný obchod a zasadzovať sa proti zavádzaniu nových peňažných či nepeňažných protekcionistických opatrení v globálnom obchode. Výnimkou sú tzv. zelené clá, ktoré by mali byť namierené voči krajinám zásadne prispievajúcim ku klimatickej zmene.

Bude potrebné presadzovať zásadnú zmenu zdaňovania globálnych nadnárodných spoločností na národnej, európskej aj globálnej úrovni, tak aby monopoly, oligopoly a nadnárodné spoločnosti platili dane zo svojej činnosti na území Európskej únie, tam kde tvoria zisky.

Dôležitá je aj ochrana osobných údajov pred ich zneužívaním globálnymi digitálnymi firmami. A tá sa dá len na európskej alebo celosvetovej úrovni. Treba ešte viac sprísniť podmienky ochrany osobných údajov a sprísnenie postihov za ich zneužívanie tzv. digitálnymi obrami.

Slovensko v multilaterálnom svete

Slovenská republika je jedným z mála štátov sveta, ktorý nemá otvorené nijaké spory či konflikty s inými štátmi. Táto skutočnosť, spolu s pomerne dobrým imidžom Slovenska vo svete, pôsobením slovenských diplomatov v popredných pozíciách v medzinárodných organizáciách vytvára predpoklad pre efektívne zapojenie Slovenska do systému multilaterálnej diplomacie. Naším cieľom v tejto oblasti je:

- podpora spriechodnenia procesov, zaručujúcich efektívne fungovanie Svetovej obchodnej organizácie, ktorá je základným pilierom slobodného obchodu vo svete,
- podpora takej reformy Organizácie spojených národov, vrátane Bezpečnostnej rady a viacerých ďalších jej súčastí, ktorá bude smerovať k zvýšenému uplatňovaniu princípov a pravidiel medzinárodného práva, podpore šírenia ľudských práv a demokracie, k riešeniu sporov a konfliktov mierovou cestou a k efektívnemu boju proti zmene klímy,
- zvýšenie dôrazu na ekonomickú diplomaciu ako nástroj presadzovania hospodárskych záujmov Slovenskej republiky vo svete,
- pokračovanie a zintenzívnenie prác na propagácii „značky Slovensko“, vytváraní pozitívneho imidžu Slovenskej republiky v zahraničí aj prostredníctvom nástrojov verejnej či kultúrnej a športovej diplomacie.

7.5 OBRANA A OCHRANA SLOVENSKA

Najdôležitejším životným a národným záujmom pre Slovensko je zabezpečiť život našich občanov v mieri.

Pre bezpečné Slovensko je nevyhnutné, aby sme nerezignovali na dobrú pripravenosť našej armády a ďalších bezpečnostných zložiek. V dnešnom svete však ani ten najväčší európsky štát nedokáže čeliť bezpečnostným hrozbám samostatne. Preto potrebujeme, aby sme mali dobrých a silných partnerov. Naším najbližším partnerom je Európska únia a jej členské štáty, s ktorým konzultujeme všetky typy potenciálnych krízových situácií. Európsku úniu vnímame ako komplementárnu súčasť spoločného úsilia o mier a stabilitu predovšetkým na našom kontinente. Suverenitu a výhody kolektívnej obrany nám zaručujú členské štáty Severoatlantickej aliancie.

Napriek všetkým spochybňovaniam je NATO hlavnou platformou obrannej bezpečnosti Slovenska. Aj vznik budúcej potenciálnej európskej armády by nemal byť namierený proti spojenectvu s NATO. NATO by sa spolu s EÚ mali spoločne podieľať na misiách v krízových oblastiach, ako to bolo napr. v prípade úspešnej námornej misie v Stredozemnom mori proti prevádzkačom utečencov. V oboch inštitúciách Slovensko musí byť

dôveryhodným partnerom s prvoradým cieľom zachovania mieru nielen v našom regióne, ale všade, kde je to možné.

Slovensko potrebuje aj silných regionálnych spojencov. Chceme prehĺbiť vzťahy s Poľskom aj Českou republikou v oblasti obrany a bezpečnosti. Najmä Poľsko je veľká krajina s významným obranným potenciálom, ktorej vážnosť neustále narastá.

Posilnenie vonkajšej bezpečnosti Slovenska a pripravenosť na možné negatívne scenáre vývoja v bezpečnostnom prostredí

Chceme zlepšiť aktívne pôsobenie v EÚ a NATO a rozvinúť strategickú bilaterálnu reláciu s Poľskom aj Českou republikou v oblasti obrany.

Musíme zlepšiť prípravu na moderné spôsoby vedenia konfliktov ako koordináciu riadenia bezpečnostného systému. Posilníme tak pôsobnosť adekvátne a v reálnom čase reagovať na novodobé bezpečnostné hrozby. Budeme presadzovať zefektívnenie a zjednodušenie riadenia bezpečnostného systému, zodpovednosti rezortov a rozhodovanie v krízových situáciách. Je potrebné odstrániť zbytočnú byrokráciu a upraviť legislatívu tak, aby reflektovala na hrozby modernej doby.

Kvalitný, lepšie vycvičený a motivovaný personál

Je potrebné odstrániť nedostatok kvalifikovaného personálu v riadiacich orgánoch bezpečnostného systému, ukončíme prax obsadzovania kancelárie Bezpečnostnej rady SR a iných na základe politickej príslušnosti. Zvýšime počet výkonných profesionálov. Skvalitníme prípravu personálu a zavedieme motivačné podporné programy pre zapojenie sa do profesionálnych zložiek. Budeme podporovať aktívne zálohy.

Navrhujeme zlepšiť využitie ľudských i materiálnych zdrojov pre potreby Slovenskej republiky zjednotením a zavedením šandardizácie a nadrezortnej koordinácie v oblasti bezpečnosti

Zvýšenie efektívnosti a výkonnosti bezpečnostného sektora, odstránenie duplicitných činností, úspora finančných prostriedkov

Slovensko nemá možnosti budovať vševojskové ozbrojené sily, porovnateľné s veľkými štátmi. Štruktúra ozbrojených síl musí v synergii so všetkými domácimi bezpečnostnými zložkami poskytovať nutné odstrašenie, ale zároveň aj efektívne zapadať do modelu spojeneckej spolupráce pri obrane slovenských záujmov. V tomto zmysle považujeme už začaté veľké vyzbrojovacie programy nášho ministerstva obrany za premárnenú príležitosť.

Budeme podporovať spoločné akvizičné programy umožňujúce šetriť finančné prostriedky, ako aj intenzívnejšiu spoluprácu a výmenu skúseností v oblasti výcviku, logistiky, ale i servisu vojenskej techniky, so zapojením potenciálu slovenského zbrojárskeho priemyslu.

Sme presvedčení, že bezpečnostné zložky krajiny veľkosti Slovenska musia oveľa viac spolupracovať. Budeme podporovať užšiu spoluprácu bezpečnostných rezortov - ministerstva vnútra a ministerstva obrany. Rozviníme koordináciu plánovania a obstarávania, pripravenosti jednotiek čeliť možným bezpečnostným hrozbám ako sú terorizmus, živelné pohromy, priemyselné havárie, ale aj ochranu pred tzv. hybridnými hrozbami, ako napríklad kyberútoky.

Lepšie zapojenie slovenského priemyslu pri veľkých vládnych obranných zákazkách

Zvýšime efektívnosť obstarávania techniky a jej prevádzkovania s využitím účasti na integračných projektoch EÚ. Dôraz budeme klásť na udržateľnosť prevádzky a splátok modernizačných projektov s ohľadom na ich využiteľnosť. Zasadíme sa o zlepšenie medzinárodnej spolupráce vedúcej k úsporám pri obstarávaní zbrojných systémov a zapojíme Slovensko do spoločných medzinárodných projektov.

Zavedieme štandard výšky účasti slovenského priemyslu na vládnych obranných zákazkách.

Efektívnejšie a zmysluplnejšie využívanie zdrojov určených na obranu a bezpečnosť

Základnými princípmi efektívnejšieho využívania zdrojov bezpečnostného sektora bude medzirezortná a medzinárodná spolupráca. Účinnnejšia vnútroštátna spolupráca bezpečnostných rezortov pri obstarávaní príbuznej techniky, prevádzke a logistickom zabezpečení zjednocovaním platforiem techniky a rozvíjaním spoločných spôsobilostí výrazne napomôže k efektívnejšiemu využitiu zdrojov. Lepšia koordinácia rezortov je zároveň nevyhnutnosťou pre úspešné odvrátenie kybernetických útokov, prípadného terorizmu, ale aj pre odhaľovanie špionáže, trestnej činnosti a iných hybridných či asymetrických ohrození štátu a občanov, vrátane dezinformácií a falošnej propagandy. Krízový manažment štátu chápeme ako celok, ktorý pokrýva a manažuje všetky reakcie štátnych orgánov na vzniknuté krízové situácie. Zastrešíme a zlepšíme spoluprácu bezpečnostných rezortov aj pri témach krízového manažmentu, ochrany informácií a kybernetickej bezpečnosti. Zefektívňime systém ochrany „citlivých“ informácií štátu, napr. zjednotenie bezpečnostných štandardov pre jednotlivé kategórie informácií. Zároveň podporíme snahy o zafixovanie výdavkov na obranu vo výške 2% HDP od roku 2024.

Lepšia pripravenosť obyvateľstva na zvládnutie možných krízových situácií a zlepšenie jeho odolnosti voči klamlivým nástrojom zahraničnej propagandy

Bezpečnosť v čase hybridných hrozieb nie je a nebude len otázkou ťažkej vojenskej výzbroje, ale stále viac aj otázkou schopnosti čeliť sofistikovaným operáciám, často vedených kyberpriestorom, alebo propagandistickým pôsobením. Naše obranné spôsobilosti budeme prispôbovať novým trendom vo využívaní umelej inteligencie, robotiky, alebo analytiky „veľkých dát“.

Budeme zlepšovať prácu s verejnosťou tak, aby sme zvýšili nábor pre aktívne zálohy, pripravenosť obyvateľstva na zvládanie krízových situácií a povedomie občanov o moderných hrozbách a propagande. Budeme oboznamovať obyvateľstvo o aktívnom pôsobení dezinformačných kampaní, kybernetickej bezpečnosti a podvratnom pôsobení falošnej propagandy. Podporíme aktívne zálohy a výučbu brannej výchovy.

Zakážeme ozbrojené skupiny, ktoré majú povahu domobrany.

**ŠTÁT, NA KTORÝ
SA DÁ SPOĽAHNÚŤ**

DOBRAVOLBA2020.SK